บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
3. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน
5. การสนทนากลุ่ม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การบริหารวิชาการในสถานศึกษาซึ่งถือว่าเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษาซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจให้ความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ การประเมินผลการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง งานวิชาการของโรงเรียนประกอบด้วยงานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก ซึ่งโรงเรียนจะต้องสร้างหลักสูตรของตนเอง เรียกว่าหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้นครูจะต้องทำหน้าที่ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งงานวิชาการที่ครูจะต้องปฏิบัติจะประกอบด้วยภารกิจหลัก ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 9- 37)

1. การสร้างและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดทำสาระท้องถิ่น

1.1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.1.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 และกรอบสาระการเรียนรู้ที่พัฒนาโดย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.1.2 ศึกษาศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น และภูมิภาค ตลอดจนข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชน และท้องถิ่น

1.1.3 วิเคราะห์สภาพแวดล้อม และประเมินสถานภาพสถานศึกษาเพื่อร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายรวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1.4 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดความสำเร็จ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

1.1.5 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปฏิบัติงานตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1.6 ขอความเห็นชอบใช้หลักสูตรสถานศึกษาจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1.7 บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

1.1.8 การบูรณาการภายในและระหว่างสาระการเรียนรู้ การบูรณาการเฉพาะเรื่อง ตามลักษณะสาระการเรียนรู้ การบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีของผู้เรียน

1.1.9 ประเมินผลการใช้หลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

1.2 การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง รายละเอียดของข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งเนื้อหาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นในด้านต่างๆ เช่นสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพอิสระ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา ตลอดจนสภาพปัญหาและสิ่งที่ควรได้รับการถ่ายทอดพัฒนาในชุมชนและสังคมนั้นๆ ที่สถานศึกษากำหนด การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดทำสาระท้องถิ่น ดังนี้

1.2.1 ศึกษากรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดไว้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1.2.2 วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อทราบจุดเน้นหรือประเด็นปัญหาสำคัญที่โรงเรียนให้ความสำคัญหรือกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียน

1.2.3 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล สารสนเทศของโรงเรียนและนักเรียนเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการจัดทำสาระท้องถิ่น

1.2.4 ดำเนินการจัดทำสาระท้องถิ่นในลักษณะจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติมและปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริมหรือบูรณาการ

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2.1 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามสาระและหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2.2 จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นตามความเหมาะสม โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ตลอดจนผู้ที่มีความสามารถพิเศษและผู้ที่มีความบกพร่องหรือด้อยโอกาส โดยฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการปฏิบัติจริง สร้างสถานการณ์ตัวอย่าง

2.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่างๆให้สมดุลกัน

2.4 ปลูกฝังผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรม

2.5 จัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้

2.6 นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและประสานความร่วมมือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

2.7 จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

2.8 ส่งเสริมให้ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

2.9 ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนา วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

2.10 จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ จัดกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน

3. การวัดผล ประเมินผลและงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน

3.1 การกำหนดระเบียบวัดและประเมินผล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

3.2 ภารกิจการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4.1 ศึกษาและสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และนำผลการวิจัยมาใช้ในการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

4.2 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้

4.3 ดำเนินการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และใช้เป็นแนวทางการแก้ปัญหาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

4.4 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับข้อมูลและผลงานวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพนักเรียนในความรับผิดชอบ

4.5 สร้างเครือข่ายในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียนระหว่างโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษาและส่วนกลาง

4.6 วิจัย ประเมินผล เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา

5.1 ศึกษา สำรวจ วิเคราะห์สภาพปัญหา การจัดหา การเลือก การใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อใช้จัดการเรียนการสอนและการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้สำหรับเด็กปกติและเด็กพิการเรียนร่วม

5.2 จัดหาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างหลากหลาย เพื่อใช้ในการเรียนการสอนและพัฒนางานด้านวิชาการ

5.3 เลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ผ่านการประเมินคุณภาพทางวิชาการ จากคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการของเขตพื้นที่การศึกษา หรือกระทรวงศึกษาธิการแล้ว โดยดำเนินการคัดเลือกในรูปคณะกรรมการและประเมินการใช้สื่ออย่างสม่ำเสมอ

5.4 ผลิต พัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งประเมินคุณภาพสื่อเพื่อเลือกใช้ประกอบการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

5.5 มีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาในสถานศึกษา

5.6 ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนา และแลกเปลี่ยนการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาที่ทันสมัย สำหรับใช้จัดการเรียนการสอนและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

งานด้านวิชาการกับสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ผู้ปกครอง องค์กรในท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานและสถาบันอื่นๆ

5.7 ประเมินผลการผลิต จัดหา พัฒนา และใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5.8 เผยแพร่สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ครูผลิตและพัฒนาให้เพื่อนครู สถาบันการศึกษา ทั้งภายในและภายนอกเขตพื้นที่การศึกษา ได้ใช้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและพัฒนาวิชาชีพครูอย่างมีประสิทธิภาพ

6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

6.1 สำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพทั้งในและนอกสถานศึกษาทั้งในและนอกเขตพื้นที่การศึกษาที่โรงเรียนสังกัด

6.2 จัดทำเอกสารรวบรวม เผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครู บุคลากร ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานศึกษาอื่นๆที่จัดการศึกษาบริเวณใกล้เคียง

6.3 มีส่วนในการจัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้

6.4 ประสานความร่วมมือ วางแผนกับสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานที่จัดการศึกษา โดยส่งเสริมให้ใช้แหล่งเรียนรู้ที่แต่ละแห่งมี เพื่อใช้ประโยชน์ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

6.5 มีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนให้เพื่อนครูได้ใช้แหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา โรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ครอบคลุมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น

7. การพัฒนางานห้องสมุด

7.1 มีส่วนร่วมในการจัดหาหนังสือ เอกสาร วิทยาการ วัสดุอุปกรณ์ สำหรับให้บริการแก่นักเรียน บุคลากรในโรงเรียน และชุมชนอย่างพอเพียงและทันสมัย

7.2 ศึกษาการจัดระบบการเก็บข้อมูล ทะเบียนหนังสือ เอกสารต่างๆให้บริการยืม-คืนหนังสือ ซ่อม บำรุงเอกสารและสื่อด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

7.3 มีส่วนร่วมในการพัฒนาห้องสมุด ทั้งการให้บริการแก่บุคลากรในโรงเรียนและการให้บริการชุมชน

7.4 มีส่วนร่วมในการปรับปรุง พัฒนาห้องสมุด ให้เป็นสถานที่ที่สามารถสร้างองค์ความรู้ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีคุณภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

7.5 ใช้บริการเย็บเล่ม เข้าปกหนังสือ และเคลือบพลาสติกเอกสารต่อหน่วยงานในโรงเรียน

7.6 ดูแล ประสานงานกับผู้รับผิดชอบโครงการส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้อินเทอร์เน็ต

7.7 มีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้ครู นักเรียน และบุคคลในชุมชนรักการอ่านและการเรียนรู้ เช่น สัปดาห์ห้องสมุด กิจกรรมรักการอ่าน เป็นต้น

7.8 สรุปรายงานผลการปฏิบัติงานเสนอต่อผู้บริหารทุกภาคเรียน

7.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ที่โรงเรียนมอบหมายเกี่ยวกับการพัฒนาห้องสมุด

8. การนิเทศการศึกษา

8.1 ศึกษาระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา

8.2 ดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนตามที่ได้รับมอบหมาย

8.3 ประเมินผลระบบและกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

8.4 ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนของสถานศึกษา

8.5 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์การจัดระบบการนิเทศภายในกับสถานศึกษาอื่นหรือเครือข่ายการนิเทศภายในเขตพื้นที่การศึกษา

9. งานแนะแนว

9.1 จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลนักเรียนและกระบวนการเรียนการสอน

9.2 ดำเนินการแนะแนวและพัฒนาศักยภาพผู้เรียน โดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา

9.3 ติดตามและประเมินผลระบบและกระบวนการแนะแนวในสถานศึกษา

9.4 ประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ด้านการแนะแนวกับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา

10. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

10.1 จัดทำระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามที่กฎกระทรวงกำหนดดังนี้

10.2 จัดโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

10.3 แต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยมีอำนาจและหน้าที่

10.4 สร้างความตระหนัก เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

10.5 บุคลากรภายในสถานศึกษาร่วมจัดทำแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อการยอมรับและยึดถือปฏิบัติร่วมกัน

10.6 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีข้อมูลสารสนเทศครอบคลุมภารกิจ และสามารถแสดงถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างพอเพียง ถูกต้อง ชัดเจน เป็นปัจจุบัน และสามารถจัดเก็บเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

10.7 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและหรือการศึกษาปฐมวัย และสามารถเพิ่มเติมเฉพาะในส่วนที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้

10.8 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา และจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ โดยควรคำนึงและครอบคลุม

10.9 ดำเนินตามแผนพัฒนาคุณภาพ/แผนกลยุทธ์

10.10 ดำเนินการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ทบทวน และรายงานผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ/แผนกลยุทธ์

10.11 ประเมินผลการดำเนินงานและความก้าวหน้าของการพัฒนาสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

10.12 จัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี (รายงานประจำปี) เสนอหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

11. งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นงานที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรมพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากการจัดกิจกรรมตามกลุ่มสาระ ประกอบด้วย งานกิจกรรมแนะแนว ห้องสมุด กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด หรือกิจกรรมอื่นใดที่กำหนดไว้ในหลักสูตร มีแนวปฏิบัติดังนี้

11.1 รวบรวมระเบียบและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

11.2 จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ปฏิทินปฏิบัติงาน สรุป และรายงานผล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

การปฏิบัติงานของกิจกรรมชุมนุมลูกเสือ และยุวกาชาด

11.3 กำหนดกลุ่มผู้เรียน อาจารย์ที่ปรึกษา และระบบบริหารการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

11.4 นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานการจัดกิจกรรมชุมนุม ลูกเสือ และยุวกาชาด

11.5 จัดกิจกรรมแนะแนวตามโครงสร้างของหลักสูตร ทั้งการจัดการเรียนรู้และการจัดการบริการต่างๆ อย่างครบถ้วน

11.6 การจัดและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน

11.7 การปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

11.8 ประสานการดำเนินงานกับกลุ่มสาระ

11.9 ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

โดยสรุป การบริหารงานวิชาการที่จะให้ได้ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น คงต้องรู้จักใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานให้ทุกคนได้มีส่วนรับผิดชอบ ทำงานด้วยความเต็มใจตามหน้าที่ที่มอบหมาย ผู้บริหารเพียงคอยติดตามดูแล ให้การเอาใจใส่ สอบถาม ช่วยแก้ปัญหา กระตุ้นให้ครูมีความกระตือรือร้น ขยันขันแข็งเพื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ ให้เสรีภาพทางวิชาการ ให้ขวัญกำลังใจ สนับสนุนความก้าวหน้าในอาชีพราชการ และประการสำคัญผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างและเป็นผู้นำทางวิชาการจึงจะเป็นผลต่อความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 3-32)

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในเอกสารนี้ช่วยทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับเห็นผลคาดหวังที่ต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจน

ตลอดแนว ซึ่งจะสามารถช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมั่นใจ ทำให้การจัดทำหลักสูตรในระดับสถานศึกษามีคุณภาพและมีความเป็นเอกภาพยิ่งขึ้นอีกทั้งยังช่วยให้เกิดความชัดเจนเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และช่วยแก้ปัญหาการเทียบโอนระหว่างสถานศึกษา ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติจนกระทั่งถึงสถานศึกษา จะต้องสะท้อนคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเป็นกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบและครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ โดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ในการวางแผน ดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุน ตรวจสอบตลอดจนปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

1. วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

2. หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

2.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐาน ของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ

2.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้

2.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

3. จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

4.1 ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสารมีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สำนักวิทยบริการฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สังคมรวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

4.2 ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิด อย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

4.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องการทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

4.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

5. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

5.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

5.2 ซื่อสัตย์สุจริต

5.3 มีวินัย

5.4 ใฝ่เรียนรู้

5.5 อยู่อย่างพอเพียง

5.6 มุ่งมั่นในการทำงาน

5.7 รักความเป็นไทย

5.8 มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

6. มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

6.1 ภาษาไทย

6.2 คณิตศาสตร์

6.3 วิทยาศาสตร์

6.4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

6.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

6.6 ศิลปะ

6.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

6.8 ภาษาต่างประเทศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

7. ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

7.1 ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1–มัธยมศึกษาปีที่ 3)

7.2 ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4-6)

หลักสูตรได้มีการกำหนดรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อความเข้าใจและให้สื่อสารตรงกัน ดังนี้

8. สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

9. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 67 มาตรฐาน ดังนี้

9.1 ภาษาไทย

9.1.1 สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

9.1.2 สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความและเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

9.1.3 สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

9.1.4 สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษา ภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

9.1.5 สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

9.2 คณิตศาสตร์

9.2.1 สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ

1) มาตรฐาน ค 1.1 เข้าใจถึงความหลากหลายของการแสดงจำนวน และการใช้จำนวนในชีวิตจริง

2) มาตรฐาน ค 1.2 เข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของจำนวน และความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการต่าง ๆ และใช้การดำเนินการในการแก้ปัญหา

3) มาตรฐาน ค 1.3 ใช้การประมาณค่าในการคำนวณและแก้ปัญหา

4) มาตรฐาน ค 1.4 เข้าใจระบบจำนวนและนำสมบัติเกี่ยวกับจำนวนไปใช้

9.2.2 สาระที่ 2 การวัด

1) มาตรฐาน ค 2.1 เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งที่ต้องการวัด

2) มาตรฐาน ค 2.2 แก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัด

9.2.3 สาระที่ 3 เรขาคณิต

1) มาตรฐาน ค 3.1 อธิบายและวิเคราะห์รูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติ

2) มาตรฐาน ค 3.2 ใช้การนึกภาพ (Visualization) ใช้เหตุผลเกี่ยวกับปริภูมิ (Spatial reasoning) และใช้แบบจำลองทางเรขาคณิต (Geometric model) ในการแก้ปัญหา

9.2.4 สาระที่ 4 พีชคณิต

1) มาตรฐาน ค 4.1 เข้าใจและวิเคราะห์แบบรูป (Pattern) ความสัมพันธ์ และฟังก์ชัน

2) มาตรฐาน ค 4.2 ใช้นิพจน์ สมการ อสมการ กราฟ และตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical model) อื่น ๆ แทนสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนแปลความหมายและนำไปใช้แก้ปัญหา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

9.2.5 สาระที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น

1) มาตรฐาน ค 5.1 เข้าใจและใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

2) มาตรฐาน ค 5.2 ใช้วิธีการทางสถิติและความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล

3) มาตรฐาน ค 5.3 ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและความน่าจะเป็นช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

9.2.6 สาระที่ 6 ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์

มาตรฐาน ค 6.1 มีความสามารถในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

9.3 วิทยาศาสตร์

9.3.1 สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

1) มาตรฐาน ว 1.1 เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้างและหน้าที่ของระบบต่างๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต

2) มาตรฐาน ว 1.2 เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสาร สิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

9.3.2 สาระที่ 2 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม

1) มาตรฐาน ว 2.1 เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศ มีกระบวนการสืบเสาะ หาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

2) มาตรฐาน ว 2.2 เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลกนำความรู้ไปใช้ในในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

9.3.3 สาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1) มาตรฐาน ว 3.1 เข้าใจสมบัติของสาร ความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของสารกับโครงสร้างและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างอนุภาคมีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

2) มาตรฐาน ว 3.2 เข้าใจหลักการและธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงสถานะของสารการเกิดสารละลาย การเกิดปฏิกิริยา มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

9.3.4 สาระที่ 4 แรงและการเคลื่อนที่

1) มาตรฐาน ว 4.1 เข้าใจธรรมชาติของแรงแม่เหล็กไฟฟ้าแรงโน้มถ่วงและแรงนิวเคลียร์มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องและมีคุณธรรม

2) มาตรฐาน ว 4.2 เข้าใจลักษณะการเคลื่อนที่แบบต่างๆ ของวัตถุในธรรมชาติมีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

9.3.5 สาระที่ 5 พลังงาน

มาตรฐาน ว 5.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานกับการดำรงชีวิตการเปลี่ยนรูปพลังงานปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและพลังงานผลของการใช้พลังงานต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อมมีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

9.3.6 สาระที่ 6 กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก

มาตรฐาน ว 6.1 เข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนผิวโลกและภายในโลก ความสัมพันธ์ของกระบวนการต่างๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศภูมิประเทศและสัณฐานของโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

9.3.7 สาระที่ 7 ดาราศาสตร์และอวกาศ

1) มาตรฐาน ว 7.1 เข้าใจวิวัฒนาการของระบบสุริยะกาแล็กซีและเอกภพการปฏิสัมพันธ์ภายในระบบสุริยะและผลต่อสิ่งมีชีวิตบนโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์การสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

2) มาตรฐาน ว 7.2 เข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีอวกาศที่นำมาใช้ในการสำรวจอวกาศและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเกษตรและการสื่อสาร มีกระบวนการ

สืบเสาะ หาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างมีคุณธรรมต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม

9.3.8 สาระที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มาตรฐาน ว 8.1 ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้การแก้ปัญหารู้ว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอนสามารถอธิบายและตรวจสอบได้ภายใต้ข้อมูลและเครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้นๆ เข้าใจว่าวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสังคมและสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

9.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

9.4.1 สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

1) มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

2) มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

9.4.2 สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

1) มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและ สังคมโลกอย่างสันติสุข

2) มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

9.4.3 สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

1) มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

2) มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

9.4.4 สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

1) มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

2) มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

3) มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยมีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

9.4.5 สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

1) มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผล ต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

2) มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรมมีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

9.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

9.5.1 สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ 1.1 เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

9.5.2 สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

9.5.3 สาระที่ 3 การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล

1) มาตรฐาน พ 3.1 เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกมและกีฬา

2) มาตรฐาน พ 3.2 รักการออกกำลังกาย การเล่นเกม และการเล่นกีฬา ปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณในการแข่งขัน และชื่นชมในสุนทรียภาพของการกีฬา

9.5.4 สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มาตรฐาน พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

9.5.5 สาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยาสารเสพติด และความรุนแรง

9.6 ศิลปะ

9.6.1 สาระที่ 1 ทัศนศิลป์

1) มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2) มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

9.6.2 สาระที่ 2 ดนตรี

1) มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2) มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

9.6.3 สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่า ของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

9.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

9.7.1 สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

9.7.2 สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี

มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยี ออกแบบและ สร้างสิ่งของเครื่องใช้ หรือวิธีการตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน

9.7.3 สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มาตรฐาน ง 3.1 เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลการเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงาน และอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและมีคุณธรรม

9.7.4 สาระที่ 4 การอาชีพ

มาตรฐาน ง 4.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

9.8 ภาษาต่างประเทศ

9.8.1 สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

1)มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

2) มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

3) มาตรฐาน ต 1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่างๆโดยการพูดและการเขียน

9.8.2 สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

1) มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

2) มาตรฐาน ต 2.1เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทยและนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

9.8.3 สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

9.8.4 สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

1) มาตรฐาน ต 4.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

2) มาตรฐาน ต 4.2 ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

10. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคมสามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

10.1 กิจกรรมแนะแนว

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

10.2 กิจกรรมนักเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกันเอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและ ความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

10.2.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

10.2.2 กิจกรรมชุมนุม ชมรม

10.3 กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคมระดับการศึกษา

11. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้

11.1 ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

11.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน มีทักษะในการคิดวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ

11.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6) การศึกษาระดับนี้เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตนสามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวไว้ใน มาตราที่ 23 24 และ 26 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่า ต้องเน้น

ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขโดยต้องผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548 : 13-19)

ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นขยายโอกาสทางการศึกษา ให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางและทั่วถึงโดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญานอกเหนือจากการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในคุณค่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี และวิถีประชาธิปไตย

2. ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

กระทรวงศึกษาธิการ (2548 : 2) ได้ให้ความหมายว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในการมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม บุคลิกลักษณะนิสัยที่ดีงาม ดังนั้นสถานศึกษาแต่ละแห่งอาจจะกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการ ตลอดจนวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการพัฒนาและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาเป็นผู้กำหนด โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน และจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

เดโช สวนานนท์ (2549 : 19) ได้ให้ความหมายไว้ในปทานุกรมจิตวิทยาว่า "คุณลักษณะ" คือ ลักษณะใดลักษณะหนึ่งของบุคคล ที่เป็นลักษณะประจำตัวของบุคคลนั้น ซึ่งสามารถแยกความแตกต่างของบุคคลผู้นั้นกับบุคคลอื่นได้ เนื่องจากคุณลักษณะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของบุคลิกภาพ จึงศึกษาคุณลักษณะต่าง ๆ จากทฤษฎีบุคลิกภาพ ทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะนิสัยและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่ต้องการศึกษาค้นคว้า

วิรุณ วิทยาประเสริฐ (2545 : 7) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะไว้ว่า คุณลักษณะ หมายถึง ลักษณะต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล ซึ่งได้แก่ คุณลักษณะทางด้านร่างกาย

ด้านจิตใจ (อารมณ์) ด้านความรู้ (สติปัญญา) และด้านทักษะและการประกอบอาชีพ (สังคม) รวมทั้งพฤติกรรมการแสดงออกต่าง ๆ ทางด้านการปรับตัวของบุคคลต่อสิ่งแวดล้อม

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552 : 2) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า คุณลักษณะ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลซึ่งเป็นลักษณะประจำตัวของบุคคล สามารถแยกความแตกต่างกับลักษณะของบุคคลอื่นได้ ซึ่งในที่นี้ คือ คุณลักษณะที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่ต้องการให้ปลูกฝัง ในตัวนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย คุณลักษณะ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ

3. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นคุณลักษณะภายในของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับสังคม อารมณ์ ความรู้สึก ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการ ประกอบด้วย คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งเกิดจากการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการ/กิจกรรมอื่น ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้นทั้งนี้สถานศึกษาสามารถเลือกใช้แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างหลากหลาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของเพียเจย์

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (2551 : 15 - 18) ได้สรุปว่า สติปัญญา หรือ ความสามารถในการรู้คิดเป็นพื้นฐานของการมีคุณธรรมจริยธรรม เนื่องจากผู้มีคุณธรรมจริยธรรมสูง มักเป็นผู้ที่สามารถคิดวิเคราะห์ มีวิจารณญาณ และสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับสาเหตุและผลของการกระทำได้ นักวิชาการทางจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางการรู้ การคิด คือ Jean Piaget ได้เสนอพัฒนาการทางการรู้การคิดไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่

3.1.1 ขั้นระยะการเคลื่อนไหวสัมผัส (The sensor motor stage) เป็นช่วงของเด็กแรกเกิด ถึงอายุ 2 ขวบ จะมีพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับความคงที่ของวัตถุ โดยจะเริ่มรับรู้ว่าวัตถุที่หายไปจากสายตาของตนยังคงเป็นวัตถุเดิมและไม่ได้หายไปไหน เช่น เมื่อเอากระดาษมาคั่นของเล่นที่เด็กกำลังเล่นอยู่ เด็กจะปัดกระดาษเพื่อหาของเล่น แสดงว่าเด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับการคงอยู่ของวัตถุ ในช่วงนี้จะเกิดกระบวนการ 2 ประเภท คือ

1) การดูดซึม (Assimilation) เป็นการรับรู้เข้าสู่โครงสร้างเดิมและเข้าสู่ระบบเดิมเป็นการปรับสภาพแวดล้อมให้เข้ากับการรู้คิดของตน และปฏิเสธสิ่งที่ไม่เข้ากับการรู้คิดของตน

2) การปรับเปลี่ยน (Accommodation) เป็นการปรับความคิดหรือปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ เกิดการยอมรับประสบการณ์ใหม่ กระบวนการทั้งสองจะทำให้บุคคลเกิดความสมดุล (Equilibration)

3.1.2 ขั้นก่อนปฏิบัติการ (The preoperational stage) เป็นช่วงของเด็กอายุ 2-7 ขวบ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน

1) ส่วนแรกปรากฏในเด็กอายุ 2-4 ขวบ เด็กจะมีพัฒนาการทางสรีระมากขึ้นและสามารถสำรวจสภาพแวดล้อมได้มากขึ้น เรียนรู้คำและพฤติกรรมใหม่ๆ แต่มีความคิดและพฤติกรรมที่เด่น คือ ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) เด็กเชื่อว่าสิ่งที่ตนเห็น ตนเข้าใจนั้นคนอื่น ๆ ก็จะเห็นและเข้าใจอย่างที่ตนเห็นและตนเข้าใจ ในช่วงนี้เด็กจะมีการเลียนแบบผู้ปกครองมาก ไม่ว่าจะเป็นคำพูด ท่าทาง กิริยามารยาทและพฤติกรรม

ในช่วงกระบวนการ Assimilation เป็นกระบวนการที่ใช้มาก โดยเมื่อเด็กเล่นเด็กจะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบข้างมากขึ้น รวมทั้งกระบวนการ Accommodation เช่น การเลียนแบบจะช่วยพัฒนาสติปัญญาของเด็กจากการเรียนรู้ทางสังคม

2) ส่วนที่สองปรากฏในเด็กอายุ 4-7 ขวบเป็นขั้นความคิดแบบอัตสัมฤทธิ์ (Initiative thought) เด็กจะลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลง จากการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม เด็กอาจยังแยกไม่ออกระหว่างความเพ้อฝันหรือนิทานกับความเป็นจริง ช่วงนี้พัฒนาการทางความคิดเริ่มมีมากขึ้น

3.1.3 ขั้นปฏิบัติการแบบรูปธรรม (The stage of concrete operations) ปรากฏในเด็กอายุ 5-10 ขวบ มีความคิดที่จัดเป็นระบบมากขึ้นสามารถคิดทวนกลับและมีสังกัปในเชิงของมวลสาร ปริมาตร และน้ำหนัก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

3.1.4 ขั้นปฏิบัติการแบบระบบ (The stage of formal operations) เป็นความสามารถในการคิดแบบสมมติและการคิดเป็นเหตุเป็นผล โดยมีลักษณะระบบคิดเป็น 3 ประการคือ

1) การสร้างการทวนกลับความคิดเกี่ยวกับความจริงกับความเป็นไปได้ (Thinking in possibilities) ผู้มีความสามารถในการคิดขั้นนี้ จะสามารถคิดสลับไปมาระหว่างความจริงกับความเป็นไปได้ ซึ่งเป็นความคิดสมมติ ผู้ที่มีพัฒนาการในขั้นนี้จะสามารถคิดในเชิงนามธรรมได้

2) ความคิดแบบตั้งสมมติฐานจากหลักที่กว้างกว่า (Hypothetical-deductive thinking) ผู้ที่คิดในเชิงนามธรรมได้จะสามารถตั้งสมมติฐานได้ แล้วตรวจสอบสมมติฐานด้วยการทำวิจัย

3) การคิดถึงการคิด (Thinking about thinking) ผู้ที่คิดในขั้นนามธรรมแบบระบบขั้นนี้จะสามารถคิดถึงความหมายความสำคัญ คิดวิเคราะห์ และหาเหตุผลประกอบการคิดหรือการจินตนาการของตนเองซึ่งเป็นการสำรวจความคิดและการวิจารณ์ตนเองได้

3.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก

โคลเบิร์ก ยึดถือ ทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของเพียเจต์ (Piaget) เป็นหลักในการวัดพัฒนาการทางจริยธรรม และถือว่าพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลของพัฒนาการทางปัญญา ซึ่งสรุปได้ดังนี้ (พิศเพลิน เขียวหวาน และคณะ. 2546 : 3-5)

เด็กวัยแรกเกิด 3 ขวบ ปัญญาความคิดอยู่ในขั้นต่ำเกินกว่าที่จะเข้าใจความถูกผิดของการกระทำ เมื่อย่างเข้าสู่ระยะที่ 2 อายุ 2-7 ปี เริ่มที่จะเข้าใจเกี่ยวกับความถูกผิดของการกระทำ เมื่อย่างเข้าสู่ระยะที่ 3 อายุ 7-12 ปี เด็กสามารถคิดตามหลักเหตุผลได้ แต่จำกัดอยู่ในขอบเขตของสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น จัดประเภท ให้เป็นระบบได้ และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะต่าง ๆ ของสิ่งที่เป็นรูปธรรมได้ เมื่อความ คิดของเด็กในระยะที่ 2 และ 3 ยังจำกัดอยู่ในขอบเขตของการนึกคิดเอาเองและการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมความคิดเกี่ยวกับความถูก-ผิดจึงจำกัดอยู่ในขอบเขตของสิ่งที่เป็นรูปธรรมเท่านั้น ไม่สามารถเข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคมอย่างเป็นระบบโคลเบิร์กจัดอยู่ในระดับที่ 1 คือ ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Preconvention level)

ผู้ที่สามารถคิดในเชิงเหตุผลนามธรรมได้ เป็นผู้ที่มีอายุประมาณ 12 ปีขึ้นไป สามารถเข้าใจบทบาทของบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่างๆ ในสังคมอย่างเป็นระบบ จะตัดสินความถูกผิดของการกระทำของบุคคลต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ของสังคมไทย

ความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกผิดในทำนองนี้จัดอยู่ในระดับที่ 2 คือระดับกฎเกณฑ์สังคม (Conventional morality)

สำหรับผู้ที่สามารถคิดเชิงตรรกได้เป็นอย่างดีอาจจะพัฒนาการรับรู้ของตนเอง ในระดับที่สูงขึ้นไปอีก อยู่ในระดับที่ 3 คือ ระดับสูงกว่ากฎเกณฑ์สังคม (Post conventional morality) ซึ่งสามารถตัดสินความถูกต้องเหมาะสมตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคมแล้วไตร่ตรองด้วยตนเองว่าถูกต้อง ผู้ที่สามารถตัดสินความถูกต้องของการกระทำในระดับสูงนี้ต้องอาศัยปัญญาความคิดระดับสูง และเป็นผู้ที่ช่างคิดช่างสังเกต ผู้ที่จะวิพากษ์กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ ต้องใช้เวลาอีกหลายปี จากเริ่มวัยรุ่นจนกระทั่งอายุอย่างน้อย 20 ปีจึงจะทำได้

4. การวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4.1 การดำเนินการวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา

การดำเนินการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาจะบรรลุผลได้นั้นจะต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ดำเนินการพัฒนาทั้งในและนอกห้องเรียนโดยมอบหมายภารกิจในการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในห้องเรียน ให้ครูผู้สอน แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้รับผิดชอบ โดยสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในชั่วโมงการเรียนการสอน/กิจกรรมโครงการ หรือในโอกาสอื่น ๆ ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการหลายรูปแบบ สถานศึกษาสามารถเลือกนำไปใช้ได้ตามความเหมาะสมดังต่อไปนี้

4.1.1 รูปแบบที่ 1 เป็นรูปแบบที่เหมาะสำหรับสถานศึกษาที่มีความพร้อมในด้านทรัพยากรต่าง ๆ ค่อนข้างสูงถึงสูงมาก และเหมาะสำหรับสถานศึกษาที่ต้องการเน้นด้านการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สู่ความเป็นเลิศ โดยมีนโยบายที่จะให้บุคลากรและครูทุกคนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทุกข้อตามที่สถานศึกษากำหนดโดยจะมีคณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา เป็นองค์คณะบุคคลในสถานศึกษาที่คอยช่วยเหลือคณะครูในกรณีที่พบว่านักเรียนบางคนมีปัญหาที่ ไม่สามารถจะพัฒนาด้วยกระบวนการธรรมดามีความจำเป็นต้องทำกรณี ศึกษาคณะกรรมการชุดนี้จะทำงานร่วมกับครูประจำชั้น หรือครูที่ปรึกษา หรือครูคนอื่นที่สนใจจะทำกรณี ศึกษาร่วมกัน นอกจากนี้อาจนำสภานักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยสถานศึกษารับฟังความคิดเห็นของสภานักเรียน ถึงวิธีการที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ด้วยกิจกรรมเสริม ซึ่งจะเน้นการพัฒนาและตรวจสอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทุกประการตลอดเวลา ทั้งนี้สถานศึกษาอาจมี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

เป้าหมายว่า นักเรียนร้อยละ 90 ขึ้นไปจะต้องมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับ "ดี" เป็นอย่างน้อย

การประเมินรูปแบบนี้ดำเนินการดังนี้

1) คณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาทำความเข้าใจกับคณะครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้/รายวิชา ครูที่ปรึกษา ครูผู้ดูแลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนร่วมกันพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนทุกคุณลักษณะและร่วมกำหนดตัวชี้วัดหรือพฤติกรรมบ่งชี้ หรือพฤติกรรมที่แสดงออกของแต่ละคุณลักษณะตามที่คณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับธรรมชาติของวัยและวุฒิภาวะของนักเรียน

2) กำหนดวิธีการประเมิน เกณฑ์และเครื่องมือ คำอธิบายคุณลักษณะที่สถานศึกษาเพิ่มเติม ให้สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด

3) กำหนดระดับของพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่า พฤติกรรมนักเรียนอยู่ในระดับ "เสี่ยง"กล่าวคือ การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้วยวิธีปกติอาจจะไม่สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุตามเกณฑ์ได้ มีความจำเป็นที่ครูที่ปรึกษา หรือครูผู้สอนร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันประสงค์ของสถานศึกษาต้องใช้กระบวนการอื่นเข้ามาช่วยในการแก้ปัญหาโดยทำกรณีศึกษา

4) เมื่อสิ้นภาคเรียน/สิ้นปี ครูผู้สอนส่งผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนทุกคนที่รับผิดชอบให้คณะกรรมการของสถานศึกษา ซึ่งมีครูวัดผลเป็นเลขานุการ

5) ครูวัดผลดำเนินการประมวลผลตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

6) นำเสนอผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพิจารณาอนุมัติ

4.1.2 รูปแบบที่ 2 เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับโรงเรียนที่มีความพร้อมปานกลาง กล่าวคือ มีจำนวนบุคลากรครูที่ครบชั้นเรียน มีครูพิเศษบ้างแต่ไม่มากนัก ครูคนหนึ่งอาจต้องเป็นทั้งผู้สอนและทำงานส่งเสริม รวมทั้งรับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอื่น ๆ ด้วย สถานศึกษาประเภทดังกล่าวสามารถเลือกใช้รูปแบบการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รูปแบบนี้ โดยการเลือกคุณลักษณะอันพึงประสงค์เฉพาะข้อที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกับมาตรฐานหรือตัวชี้วัดในกลุ่มสาระนั้นๆ ที่ครูแต่ละคนรับผิดชอบ เพื่อบูรณาการจัดทำแผนการเรียนรู้และแผนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในข้อนั้นๆ ด้วยในคราวเดียวกัน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ก็ดำเนินการประเมินร่วมกับตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

โดยสถานศึกษาคาดหวังว่าเมื่อได้ดำเนินการในภาพรวมแล้ว การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์จะครบทุกข้อตามที่สถานศึกษากำหนดโดยดำเนินการดังนี้

1) คณะกรรมการการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาร่วมกับครูผู้สอนร่วมกันวิเคราะห์มาตรฐาน/ตัวชี้วัดเนื้อหาในกลุ่มสาระวิชา และพิจารณาเลือกคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ว่ามีข้อใดบ้างที่สอดคล้องกับธรรมชาติวิชาที่ครูแต่ละคนรับผิดชอบ รวมทั้งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วย

2) ครูผู้สอนนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่คัดเลือกไว้ไปบูรณาการกับตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดำเนินการพัฒนาและประเมินร่วมกัน

3) ครูผู้สอนส่งผลการประเมินให้ครูวัดผลเพื่อสรุปผลการประเมิน และนำเสนอผู้บริหารเพื่อพิจารณาอนุมัติต่อไป

4.1.3 รูปแบบที่ 3 เป็นรูปแบบที่เหมาะสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น หรือครบชั้นพอดี แต่ครูคนหนึ่งต้องทำหลายหน้าที่ อีกทั้งความพร้อมของทรัพยากรด้านอื่นๆ มีน้อยดังนั้นการดำเนินการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชน อันได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินด้วย ซึ่งจะทำให้ผลการประเมินมีความเที่ยงตรงมากขึ้น

การพัฒนาและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามรูปแบบนี้ ครูประจำชั้นและหรือครูประจำวิชาร่วมกันพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนทุกคนทุกประการโดยดำเนินการดังนี้

1) ครูประจำชั้นและหรือครูประจำวิชาซึ่งรับผิดชอบการสอนมากกว่าหนึ่งชั้นหรือหนึ่งกลุ่มสาระ ใช้การบูรณาการทุกกลุ่มสาระและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เข้าด้วยกันร่วมกันพัฒนาและประเมิน โดยอาจใช้การสังเกตพฤติกรรมตามสภาพจริงเปิดโอกาสให้ชุมชน ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านร่วมประเมินด้วยทั้งนี้ กรณีที่มีนักเรียนบางคนไม่ผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อใด ครูร่วมกับชุมชนดำเนินการพัฒนาจนกระทั่งทั้งสองฝ่าย มีความเห็นตรงกันว่านักเรียนมีคุณสมบัติตามเกณฑ์แล้วจึงให้ผ่านการประเมิน

2) ครูประจำชั้นและหรือครูประจำวิชาร่วมกันสรุปผลการประเมิน และนำเสนอผู้บริหารสถานศึกษาเพื่ออนุมัติต่อไป

4.2 แนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนนั้น สถานศึกษาสามารถนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดขึ้น รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สถานศึกษาอาจกำหนดขึ้นเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา สภาพปัญหาความต้องการหรือความจำเป็นของชุมชนมาพัฒนาผู้เรียนตลอดปีการศึกษา ทั้งนี้ ครูผู้สอนสามารถดำเนินการวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในชั้นเรียนได้ ดังนี้

4.2.1 ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

นำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กำหนด ทั้ง 8 ประการ มาศึกษานิยาม/ตัวชี้วัด/พฤติกรรมบ่งชี้ เพื่อพิจารณาว่าพฤติกรรมบ่งชี้ที่กำหนดครอบคลุมตัวชี้วัดและนิยามของคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนหรือไม่ ซึ่งผู้สอนอาจเพิ่มเติม หรือปรับได้ตามความเหมาะสม เช่น คุณลักษณะข้อที่ 3 มีวินัย

นิยาม มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับของครอบครัวโรงเรียนและสังคม

ผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียนและสังคม เป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 1 แสดงตัวชี้วัดคุณลักษณะข้อที่ 3 มีวินัย

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
3.1 ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียนและสังคม	3.1.1 ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียนและสังคม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น 3.1.2 ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน และรับผิดชอบในการทำงาน

4.2.2 วิเคราะห์พฤติกรรมสำคัญจากพฤติกรรมบ่งชี้

เมื่อทำความเข้าใจกับนิยาม ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้แล้ว ครูผู้สอนควรวิเคราะห์พฤติกรรมสำคัญจากพฤติกรรมบ่งชี้ เพื่อให้เห็นพฤติกรรมที่จะสามารถวัด และประเมินได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4.2.3 เลือกรูปแบบของเครื่องมือวัด

เครื่องมือวัดและประเมินที่นิยมใช้ในสถานศึกษา เนื่องจากใช้ได้ง่ายและสะดวกได้แก่

1) แบบสังเกต (Observation)

2) แบบสัมภาษณ์ (Interview)

3) แบบตรวจสอบรายการ (Check list)

4) แบบมาตรประมาณค่า (Rating scale)

5) แบบวัดสถานการณ์ (Situation)

6) แบบบันทึกพฤติกรรม (Anecdotal records)

7) แบบรายงานพฤติกรรมตนเอง (Self report)

ในการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้นควรใช้เครื่องมือและวิธีการวัดที่หลากหลาย ข้อมูลจึงจะน่าเชื่อถือ ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรเลือกเครื่องมือวัดและประเมินให้เหมาะสมกับพฤติกรรมบ่งชี้/พฤติกรรมสำคัญว่าควรจะใช้เครื่องมือชนิดใด

4.2.4 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือประเมิน

ถ้าต้องการสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพ น่าเชื่อถือครูผู้สอนอาจนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของพฤติกรรมที่จะประเมินกับตัวชี้วัด และความถูกต้อง ในการใช้ภาษา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง I.O.C (Index Objective Concurrent)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

1. ความหมายของความใฝ่เรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 3) ได้กล่าวถึง ความใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความปรารถนา ความอยากรู้อยากเห็น ความกระตือรือร้น ความสนใจใฝ่คิดค้น เสาะแสวงหาความรู้ต่าง ๆ จากแหล่งเรียนรู้รอบตัว จนเป็นลักษณะนิสัยติดตัวนักเรียนในการดำเนินชีวิตประจำวัน ได้แก่

1. มีความกระตือรือร้น อยากรู้อยากเห็น หมายถึง การมีลักษณะนิสัย บุคลิก หรือพฤติกรรมที่กระฉับกระเฉง และมีแรงจูงใจภายในที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่อยากค้นคว้า สำรวจสิ่งต่าง ๆที่มีอยู่รอบตัว

2. ช่างสังเกตสิ่งที่อยู่รอบตัว หมายถึง การมีลักษณะนิสัยที่ชอบการใช้ประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ปาก และกายในการสำรวจวัตถุสิ่งของ หรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัว

3. ช่างคิด ช่างสงสัย หมายถึง การมีลักษณะนิสัยที่ชอบใช้กระบวนการทางสมองเพื่อรับรู้ หรือเรียนรู้ต่อสิ่งใดๆ และพยายามมองให้เห็นถึงปัญหาจากการรับรู้ว่าเกิดอะไรขึ้น เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

4. ชอบเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอ หมายถึง การมีลักษณะนิสัยของบุคคลที่ชอบใช้ความคิด และความรู้สึก ในการรับรู้ ตอบสนอง และมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมแปลกใหม่รอบๆตัวอย่างค่อนข้างคงที่

5. มีนิสัยรักการอ่าน สนใจข่าวสารต่าง ๆ หมายถึง การมีลักษณะนิสัยที่ฝักใฝ่มุ่งมั่นในการอ่าน อ่านจนเคยชิน อ่านจนเป็นนิสัย อ่านได้ทุกโอกาส และใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ไปกับการอ่านเพื่อรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ

6. เป็นคนมีเหตุผล หมายถึง การมีลักษณะนิสัยที่ใช้การพิจารณาในการที่จะดำเนินงานใดๆ ด้วยความถี่ถ้วนรอบคอบ ไร้อคติ คำนึงถึงเหตุและปัจจัยแวดล้อมทั้งหมด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องดีงาม เกิดประสิทธิผล

7. มีความตั้งใจและเพียรพยายาม หมายถึง การมีลักษณะนิสัยที่มีความรักงานที่ทำตั้งใจทำหน้าที่การงานอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง สม่ำเสมอ อดทน กล้าเผชิญอุปสรรค ไม่ท้อถอย โดยใช้สติปัญญาแก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จ

8. ชอบความท้าทายและแปลกใหม่ หมายถึง การมีลักษณะนิสัยที่มีความต้องการพิสูจน์เพื่อเอาชนะสถานการณ์ ปรากฏการณ์ ที่แตกต่างจากสิ่งที่เคยมี หรือไม่เคยเกิดขึ้นหรือมีมาก่อน

9. มีความกล้า ความคิดริเริ่ม และการตัดสินใจ หมายถึง การมีลักษณะนิสัยที่กระทำหรือแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่ผิดแปลกไปจากที่ผู้อื่นคิดหรือทำอยู่แล้ว เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมออกมาอย่างสร้างสรรค์ โดยผ่านกระบวนการในกำหนดทางเลือกต่าง ๆ มาแล้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

10. มีความใฝ่ฝันและจินตนาการ หมายถึง การมีลักษณะนิสัยที่ปรารถนาต่อความสำเร็จ มีแรงจูงใจ และ ความมุ่งมั่น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในชีวิตโดยมี กระบวนการคิดสร้างภาพในสิ่งที่ไม่เคยพบไม่เคยเห็น ไม่เคยทราบมาก่อน เป็นการคิดในสิ่งที่แปลกใหม่ที่จะนำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์สิ่งใหม่

กระทรวงศึกษาธิการ (2548 : 9) ได้กล่าวถึงความใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง บุคคลที่มีความกระตือรือร้นตั้งใจมุ่งมั่นในการเรียน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์สืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน จดบันทึกและสรุปองค์ความรู้ สามารถกำหนดตัวชี้วัดได้ ดังนี้

1. กระตือรือร้น ตั้งใจมุ่งมั่นในการทำงาน
2. ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการแสวงหาความรู้
3. สืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
4. จดบันทึก สรุปความรู้ และประสบการณ์
5. ถ่ายทอดเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าให้แก่ผู้อื่น

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2555 : 208 – 209) ได้กล่าวถึงความหมายของความใฝ่เรียนรู้ คือ ความเป็นผู้มีปรกติ กระตือรือร้น แสวงหาความรู้ทั้งทางโลก และทางธรรมเพื่อประโยชน์แก่ตน ดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความจริงของโลก และชีวิต
2. พัฒนาศักยภาพของตนเอง
3. เพื่อแก้ไขและพัฒนานิสัย
4. ยืนหยัดอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี คือ พร้อมที่จะต่อสู้กับปัญหา และอุปสรรคในชีวิต
5. ยืนหยัดต่อสู้และแก้ไขปัญหาชีวิต และสังคมที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ
6. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและเพื่อนร่วมโลกให้สมกับที่เกิดมาในเมืองมนุษย์

สรุปได้ว่า ความใฝ่รู้ เป็นคุณลักษณะทั้งด้านพฤติกรรมและจากด้านจิตใจที่แสดงถึงความรู้ความเข้าใจ กระตือรือร้น สนใจใส่ใจที่จะแสวงหาความรู้ด้านต่าง ๆ ทั้งทางโลกและทางธรรม เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งด้าน นิสัย ด้านสังคม เพื่อต่อสู้กับปัญหา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ชีวิตที่แสดงถึงเป็นผู้ที่ช่างสังเกต ช่างคิด ช่างถาม เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มีนิสัยรักการอ่าน เป็นผู้มีเหตุผล ตั้งใจพยายาม มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์และมีจินตนาการ

2. พฤติกรรมที่แสดงถึงความใฝ่เรียนรู้

2.1 ตั้งใจเรียน

2.1.1 ความหมายของการตั้งใจเรียน

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 449) ได้ให้ความหมายของ คำว่า ตั้งใจเรียน คือ มีการวางแผน ความมุ่งหมาย เจตนา มุ่งมั่น

ธนิตว์สร์ ตรีวิทยาภูมิ (2544 : 449) ได้ให้ความหมายของ คำว่า ตั้งใจ คือ การจัดสรร ความสามารถในการดำเนินกรรมวิธีกับตัวกระตุ้นที่เข้าสู่บุคคล

ฮอร์ตัน (Holton. 1973 : 20 – 25) ได้ให้ความหมายว่า ตั้งใจ หมายถึง ความมีใจจดจ่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่งทำให้เกิดสมาธิในการเรียน โดยมีพฤติกรรมอ่านหนังสือ มองครู อ่านเรียนทำงานที่ตามที่ครูสั่ง (Lahagerne. 1963 : 320 – 324) สนใจในการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียน (วิบลลักษณ์ ธรรมลักขนา. 2526 : 6) สนใจตัวครู อุปกรณ์การเรียนร่วมกิจกรรมการเรียน (ภารณี อินทรศร. 2526 : 84) และทำแบบฝึกหัดบ่อย ๆ

พระสมชาย ฐานวุฑโฒ (2543 : 52-53) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของความตั้งใจเรียนซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. ความตั้งใจ คือ มีนิสัยชอบฟัง ชอบอ่าน ชอบค้นคว้า

2. ความตั้งใจจำ คือ มีความจำดีรู้จักจับสาระสำคัญ จับหลักให้ได้ แล้วจำให้แม่นยำ

3. ความตั้งใจท่อง คือ ต้องฝึกท่องให้คล่องปาก ท่องให้ขึ้นใจ จำได้คล่องแคล่วชัดเจน ไม่ต้องพลิกตำรา โดยเฉพะพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นความจริงแท้แน่นอน และไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนวิชาการทางโลกยังมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ เพราะยังไม่มีใครรู้จริง จึงควรท่องเฉพาะที่สำคัญและหมั่นคิดหาเหตุผลด้วย

4. ความตั้งใจขบคิด คือ ใส่ใจนึกคิด ตรึกตรองหาเหตุผลให้เข้าใจตลอด พิจารณาให้เจนจบ นึกถึงครั้งใดก็เข้าใจปรุโปร่งหมด

5. ความแทงตลอดด้วยปัญญา คือ เข้าใจแจ่มแจ้งทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติความรู้กับใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

จากความหมายพอสรุปได้ว่า ความตั้งใจเรียน หมายถึง ลักษณะของนักเรียนที่แสดงความสนใจ เอาใจใส่ในการเรียนขณะที่ครูสอนโดยมองครูตั้งใจฟังครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ไม่พูดคุย เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนตามที่ครูสั่ง ถามและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนทำแบบฝึกหัดตามที่ครูกำหนด

2.1.2 พฤติกรรมการตั้งใจเรียน

การทำการบ้านนับเป็นส่วนประกอบที่สำคัญมากของการเรียนเพราะถือเป็นการทบทวนบทเรียนที่มีระยะเวลาค้นคว้าทำความเข้าใจกว่าเวลาในห้องเรียน มีหลักที่ควรยึดดังนี้

1) จัดเวลาทำการบ้าน ควรจะเป็นระยะเวลา 18.00 - 21.00 น.กับครึ่งวันเช้าหรือบ่ายของวันหยุด ควรทำอย่างสม่ำเสมอจนติดเป็นนิสัย ถ้าวันใดไม่มีการบ้าน ต้องทบทวนบทเรียนแทน

2) ตรวจดูความยากง่าย เมื่อได้รับคำสั่งจากครู อาจารย์ให้ทำการบ้านแบบฝึกหัดใดหรือบทใด ตรวจดูอย่างคร่าวๆว่าพอทำได้หรือไม่ หากมีที่สงสัยควรถาม ครูอาจารย์ก่อน

3) รีบทำการบ้านอย่าทิ้งไว้นาน เมื่อได้รับการบ้านวันใดให้รีบทำให้เสร็จในวันนั้น ถึงแม้กำหนดส่งการบ้านจะเหลืออีกหลายวันยกเว้นจะได้รับการบ้านหลายวิชาจึงค่อยทำวิชาที่ต้องส่งก่อนเป็นอันดับแรก หากทำการบ้านตามเวลาที่กำหนดไว้ไม่ทันต้องทำในเวลาทบทวนบทเรียน

4) ตรวจดูความถูกต้องก่อนส่งครูการทบทวนบทเรียนนับเป็นกระบวนการที่สำคัญมากต่อการเรียนเพราะเป็นการเสริมความเข้าใจ และช่วยจำให้แม่นยำยิ่งขึ้นควรทำดังนี้

(1) จัดเวลาควรต่อจากการทำการบ้านและพักกลางวันหลังจากรับประทานอาหารแล้วหรือเวลาอื่นๆ เช่นก่อนครูเข้าสอนชั่วโมงว่าง

(2) โน้ตย่อใจความสำคัญของบทเรียน การโน้ตย่อนอกจากจะเป็นประโยชน์สำหรับดูก่อนสอบแล้วยังเป็นการทบทวนไปในตัวด้วยเพราะการจะย่อใจความสำคัญได้ต้องอ่านและต้องเขียนด้วยซึ่งทำให้จำได้แม่นยำกว่า การอ่านอย่างเดียว

(3) สำหรับวิชาคำนวณ ควรย่อเฉพาะ กฎ ทฤษฎี นิยาม สูตร และหมั่นทำแบบฝึกหัดที่เรียนไปแล้วเป็นการทบทวนสูตรไปด้วย

(4) อ่านโน้ตย่อทุกเวลาที่ว่างพอจะอ่านได้ เช่นเวลาเช้าเมื่อมาถึงโรงเรียนแล้วยังไม่ถึงเวลาเรียน เวลาพักกลางวัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

จากการศึกษาเรื่องตั้งใจเรียนสรุปได้ว่าการศึกษาเพื่อให้เจนใจจำได้ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจหรือความชำนาญในการเรียน ใจจดจ่อ มุ่งมั่นกับสิ่งที่เรียนอยู่ และสนใจศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอจะทำให้เราเกิดพฤติกรรมการตั้งใจเรียนขึ้นมาได้โดยเกิดจากความชอบ ความสนใจ ใส่ใจ และอยากมีความมุ่งมั่นเพื่อให้ตนเองได้รับและเกิดประโยชน์สูงสุด

2.1.3 บุคคลแห่งการเรียนรู้

ความหมายของการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2541 : 69) ระบุว่าบุคคลแห่งการเรียนรู้ หมายถึง บุคคลที่มีการแสวงหาวิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยมีเจตคติ และค่านิยมที่ดีเกี่ยวกับการเรียนรู้มีประสบการณ์ในการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ธเนศ ขำเกิด (2541 : 29) กล่าวว่า บุคคลแห่งการเรียนรู้ หมายถึง บุคคลที่มีนิสัยใฝ่เรียนใฝ่รู้ มีวิธีการเรียนที่เป็นระบบ มีทักษะทางสังคมสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีทักษะในการสื่อสารและการแก้ปัญหาในทุกสถานการณ์และดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข

สุพล วังสินธ์ (2541 : 36) กล่าวว่า บุคคลแห่งการเรียนรู้ หมายถึง บุคคลที่มีการสร้างกลยุทธ์การเรียนรู้ให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา มีความรู้คู่คุณธรรม ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ เป็นสมาชิกที่ดีในสังคม สามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ เพื่อการอยู่รอดและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในโลกยุคโลกาภิวัตน์

ชาตรี วังสินธ์ (2541 : 36) กล่าวว่า บุคคลแห่งการเรียนรู้ หมายถึง บุคคลที่มีหูตากว้างใฝ่หา ใฝ่รู้ในการศึกษาและพัฒนาตนเองตลอดเวลา โดยเฉพาะการเรียนรู้ในศาสตร์และศิลป์สาขาวิชาชีพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

สุภรณ์ สุภาพงศ์ (2543 : 40) กล่าวว่า บุคคลแห่งการเรียนรู้ หมายถึง บุคคลที่เรียนรู้จากการปฏิบัติของตนเองเป็นการได้มาซึ่งองค์ความรู้ จริยธรรม และการพัฒนาบุคลิกภาพไปพร้อมกัน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการเป็นคนเก่ง ดี มีความสุข มีเสรีในความคิด และเป็นบุคคลที่มีความเข็มแข็งเชิงจริยธรรม และมีบุคลิกภาพประชาธิปไตย

กระทรวงศึกษาธิการ (2548 : 3) กล่าวถึงบุคคลแห่งการเรียนรู้ หมายถึง ผู้ที่มีคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้น สนใจเสาะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มุ่งมั่นที่จะเพิ่มประสิทธิภาพๆในการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมการเรียนรู้อาจทำได้หลายวิธี เช่น อ่านหนังสือหรือวารสารที่มีประโยชน์ ดูรายการโทรทัศน์หรือฟังวิทยุที่มีสาระค้นคว้าหาความรู้โดยผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ซักถามข้อมูลจากผู้รู้ร่วม ทั้งสามารถจับใจความสำคัญเพื่อแยกแยะและเลือกสาระข้อมูลที่ได้มาอย่างมีเหตุผลทักษะพื้นฐานสำคัญต่อการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ได้แก่

1. ทักษะการฟัง ทำให้รับรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการคิด และการพูด

2. ทักษะการถาม ทำให้เกิดประบวนการคิดการเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ เนื่องจากคำถามที่ดีทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ ตั้งแต่ระดับการจำไปจนถึงระดับวิเคราะห์และประเมินค่า

3. ทักษะการอ่าน ทำให้รู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งนอกจากจะเป็นทักษะการอ่านข้อความจะรวมถึงการอ่านสถิติข้อมูลเชิงคณิตศาสตร์ต่างๆด้วย

4. ทักษะการคิด ทำให้บุคคลมองการไกลสามารถควบคุมการกระทำของตนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ การคิดอย่างมีเหตุผลและมีวิจารณญาณ มีผลต่อการเรียนรู้ การตัดสินใจ และการแสดงพฤติกรรม

5. ทักษะการเขียน เป็นความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ทัศนคติ และความรู้สึกออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้อื่นเข้าใจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อวงการศึกษา (การหาความรู้) เนื่องจากการบันทึกเหตุการณ์ ข้อมูลความจริงใช้เป็นหลักฐานเพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป

6. ทักษะการปฏิบัติ เป็นการลงมือกระทำจริงอย่างมีระบบเพื่อค้นหาความจริงและสามารถสรุปผลอย่างมีเหตุผลได้ด้วยตนเอง เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหา

ธิติมา พงศ์นวเลิศปัญญา (2553 : 46) กล่าวว่า บุคคลแห่งการเรียนรู้ หมายถึง บุคคลที่นำข้อมูล ประสบการณ์มาพิจารณาไตร่ตรองอย่างสม่ำเสมอเกิดความเข้าใจและสามารถประยุกต์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติจนกลายเป็นวิถีชีวิตของตน ผู้บริหาร ครู นักเรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ก็ต่อเมื่อแต่ละคนเป็นผู้ใฝ่รู้แสวงหาความคิดใหม่ตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด และพัฒนาปรับปรุงความรู้และการปฏิบัติของตนอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหาร ครู นักเรียน ติดต่อสื่อสารต่อกันในบรรยากาศของความไว้วางใจและโลกทัศน์ที่เปิดกว้างมีการแบ่งปันความรู้ และการแก้ปัญหาร่วมกันสิ่งสำคัญ คือ การเรียนรู้ที่ลึกซึ้งที่สุดเป็นการค้นพบสัจธรรมของชีวิตบุคคลแห่งการเรียนรู้ แสวงหาความจริงของชีวิตอาศัยการไตร่ตรองอย่างสม่ำเสมอ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ดังนั้น เมื่อนำมาสังเคราะห์กับแนวความคิดของนักการศึกษา และนักคิดต่างๆ สามารถจำแนกสมรรถนะของบุคคลแห่งการเรียนรู้โดยแยกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. สมรรถนะพื้นฐานประกอบด้วย การมีความรู้พื้นฐานในด้านคณิตศาสตร์ และภาษามีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีทักษะการคิดเชิงระบบ และสร้างสรรค์มีทักษะกระบวนการกลุ่ม มีทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ในชุมชน สังคมมีทักษะการจัดการและใช้ความรู้เพื่อการดำเนินชีวิตมีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาและงานอาชีพ

2. สมรรถนะทางวิชาชีพประกอบด้วยรู้วิธีการเรียนรู้ เกี่ยวกับงานอาชีพมีความคิดสร้างสรรค์และรู้จักแก้ปัญหามีภาวะผู้นำทางอาชีพ มีความสามารถบริหารจัดการตนเอง และความรับผิดชอบในวิชาชีพมีความสามารถในการประกอบอาชีพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551 : 49)

2.1.4 คุณลักษณะบุคคลแห่งการเรียนรู้

จากการศึกษาคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ได้มีนักการศึกษาและผู้รู้หลายท่านแสดงทัศนะคุณลักษณะบุคคลแห่งการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

วิรัตน์ บัวขาว (2541 : 8) ได้สรุป คุณลักษณะของบุคคลแห่งการเรียนรู้ว่าต้องมีความรอบรู้มีทักษะที่หลากหลาย มีคุณธรรมสูง มีความรับผิดชอบ มีความสามารถในการจัดการไม่เป็นภาระของสังคมมีสุขภาพแข็งแรงและมีทักษะในการใช้ภาษากลางของโลกรวมทั้งเครื่องมือสื่อสาร

สุนทร สุนันทชัย (ม.ป.ป. : 77-78) กล่าวถึง หลักการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง คือ การให้เขาได้ตัดสินใจเองตามวิธีทางแห่งประชาธิปไตย ขณะเดียวกันเขาต้องรับผิดชอบในสิ่งที่ตนตัดสินใจไปแล้ว ผู้เรียนควรมีลักษณะ ดังนี้

1. บุคคลเรียนรู้อาจมีประสบการณ์โดยการร่วมคิดร่วมปฏิบัติ

2. บุคคลเรียนรู้การเชื่อมโยงการตัดสินใจตามของในประเด็นย่อยไปสู่ประเด็นหลักของสังคม

3. บุคคลมิได้เรียนรู้หรือแสดงออกด้วยการพูดอย่างเดียว นักการศึกษาต้องสังเกตจากการกระทำและการแสดงออกอย่างอื่นๆ ของเขาว่าเข้าใจอย่างไรและมีความคิดอย่างไร

สุมณฑา พรหมบุญ และคนอื่นๆ (2541 : 42) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบสร้างความรู้เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้ และสร้างความรู้ความเข้าใจขึ้นด้วย

ตัวเอง ความแข็งแกร่ง ความเจริญงอกงามในความรู้ที่จะเกิดขึ้น เมื่อผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และการรู้โดยประสบการณ์กับคนอื่นหรือได้พบสิ่งใหม่ๆ และนำความรู้ที่มีอยู่มาเชื่อมโยงตรวจสอบกับสิ่งใหม่ ๆ

วารินทร์ สินสูงสุด (2543 : 105-106) ได้กล่าวถึง มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน โดยมีตัวบ่งชี้ 3 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. มีความกระตือรือร้นสนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ รู้จักตั้งคำถาม เพื่อหาเหตุผล

2. รักการอ่านสามารถใช้ห้องสมุดแหล่งความรู้และสิ่งต่างๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา

3. สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2548 : 90-93) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะผู้เรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาว่าผู้เรียนควรมีลักษณะ ดังนี้

1. พัฒนาให้มีท่าทีหิวกระจายการเรียนรู้จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจใฝ่รู้

2. พัฒนาให้มีท่าทีกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดการมีเวลาว่างอย่างมีประสิทธิภาพ มีความตื่นตัวในการเรียน

3. พัฒนาให้มีท่าทีอุทิศตัวเอาจริงเอาจังในการเรียนรู้จะช่วยผลักดันไปสู่เป้าหมายแม้ต้องทุ่มเทแรงกายแรงใจก็ตาม รวมทั้งต้องมีความอดทน

4. พัฒนาให้มีท่าทีเชื่อฟัง และยอมรับการสอนเสมอ

5. พัฒนาให้มีท่าที่ถ่อมใจยอมรับฟังความคิดเห็นจากคนอื่น เมื่อมีความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นจะทำให้ยินดีที่จะเรียนรู้ และนำข้อดีมาประยุกต์ใช้ให้เกิดผลดีต่อตัวเอง

ชูศรี ต้นพงศ์ (2544 : 9-11) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนที่มีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้ต้องมีลักษณะ ดังนี้

1. ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ นั่นคือ สามารถจำแนกประเภทข้อมูลเปรียบเทียบ และมีความคิดรวบยอมสามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูลรู้จักพิจารณาข้อดีข้อเสีย ความถูกผิด ระบุสาเหตุผล ค้นหาคำตอบ เลือกวิธี และมีปฏิภาณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจได้อย่างสันติและมีความถูกต้องเหมาะสม มีความคิดริเริ่มมีจินตนาการสามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายได้

2. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตได้ทำงานมีประสิทธิภาพ ทำงานอย่างมีความสุขและภูมิใจในผลงานของตนเอง สามารถทำงานเป็นทีมช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เอาเปรียบ ให้ความร่วมมือ ยอมรับฟังความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่นร่วมรับผิดชอบผลงานของกลุ่ม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตและต้องถ่ายทอดความรู้ความคิด และนำเสนอสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้ อันแสดงถึงความสามารถของผู้เรียนที่พัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

3. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะจำเป็นตามหลักสูตร ซึ่งหมายถึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์ / หมวดวิชาที่สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำและมีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสารในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์จริงเป็น "สื่อ" หรือเป็น "เนื้อหา" ในการเรียนรู้

4. การมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตดี

5. การมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

6. การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

7. การมีจิตสำนึกตระหนักในคุณค่าภูมิปัญญา ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย

8. การมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม คุณลักษณะที่ดีก็เป็นมาตรฐานหนึ่งที่สำคัญที่ครูจะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนทุกคน เมื่อจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขจากความสำเร็จในการเรียนรู้จะทำให้เขามีเจตคติที่ดีต่อการเรียน อยากเรียนรู้ อยากค้นหาคำตอบต่อไปจนเป็นนิสัยรักการเรียนรู้แสดงว่าผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

9. การเป็นบุคคลแห่งกาเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในที่สุด

จากที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่าบุคคลแห่งการเรียนรู้นั้น เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้นสนใจเสาะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มุ่งมุ่นที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมรวมทั้งสามารถจับใจความสำคัญเพื่อแยกแยะ และเลือกสาระข้อมูลที่ได้มาอย่างเหตุผลโดยมีลักษณะและความสามารถในเรื่อง ดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1. มีความสนใจใฝ่รู้ ใฝ่เรียน กระตือรือร้น

2. รักในการเรียนรู้ รักการอ่านและค้นคว้าหาความรู้

3. มีความสามารถเลือกวิธีหาความรู้ได้

4. มีความสามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้ได้

5. มีความสามารถในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการเรียนรู้

2.1.5 การพัฒนาคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

การเรียนรู้จำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้นในทุกสถานการณ์ ไม่ว่าจะเป็นช่วงของวัยเรียน หรือในช่วงของการปฏิบัติงานเป็น "การเรียนรู้ตลอดชีวิต" (Life-Long Learning) มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมการเรียนรู้อยู่เสมอ การสั่งสอนฝึกฝนอบรมและบ่นนิสัยเด็ก และเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีคุณธรรม และคุณลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องกับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมเพื่อการ "อยู่รอดและอยู่ร่วม" ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีความสุข จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยโดยอาศัยวิชาศิลปะ ดนตรี กีฬา และการฝึกฝนกายวาจา ควบคู่กันไปอย่างกลมกลืนเพื่อให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และสานความฝันของแผ่นดินที่รักของเราที่มุ่งหวังจะให้ "คนมีความสุข ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน" (สุพล วังสินธุ์. 2541 : 36) นอกจากรู้ลึกในสาขาวิชาเฉพาะของตนแล้ว ต้องรู้กว้างในเรื่องอื่นๆ ด้วย เพราะการแก้ปัญหาในแต่ละเรื่องนั้น ต้องอาศัยองค์ความรู้จากหลายๆ แขนงประกอบกัน และใช้อย่างบูรณาการ (ธเนศ ขำเกิด. 2541 : 29) การพัฒนาให้เกิดคุณลักษณะบุคคลแห่งการเรียนรู้สามารถกระทำได้ โดยการฝึกอบรมให้บุคคลใฝ่เรียน ใฝ่หาความรู้ ซึ่งจะทำให้บุคคลมีนิสัยที่ดีติดตัวไปเพราะความรู้ไม่ได้หยุดอยู่กับที่ แต่จะพัฒนาไปเรื่อยๆ เรียนกันไม่รู้จักจบ เขาจะได้เปรียบเด็กที่เรียนแบบท่องจำโดยไม่ใช้หัวคิดและเรียนจากครูคนเดียว ถ้าครูสามารถชี้แนะวิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยวิธีต่างๆ ก็ทำให้เกิดการเรียนรู้สนุกสนานเพลิดเพลิน คนที่เป็นครูจึงไม่ใช่แค่เตรียมเนื้อหาสาระที่ป้อนเด็กอย่างเดียว แต่ต้องสอนวิธีเรียนและแหล่งการเรียนรู้ วิธีค้นคว้าให้กับนักเรียน (ชัยพจน์ รักงาม. 2542 : 23-24) นักการศึกษาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถของบุคคลไว้ต่างๆ ดังนี้

นรินทร์ บุญชู (2552 : 23-24) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น ควรมีลักษณะความพร้อมของการเรียนรู้ 8 ประการ คือ

1. เปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ (Openness to Learning Opportunities) ความสนใจในการเรียน ความภูมิใจเมื่อเรียนสำเร็จ ชอบศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุดยอมรับ

คำติติงในความผิดพลาดของตนเอง และมีความพยายามในการทำความเข้าใจในเรื่องที่ยากๆ

2. มโนคติของตนเอง ในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (Self - concept as an effective learner) ได้แก่ ความสามารถที่จะเรียน เมื่อต้องการจะเรียนเมื่อตัดสินใจเรียนแล้ว สามารถแบ่งเวลาให้กับการเรียนได้แม้จะมีงานอื่นมากก็ตามโดยรู้ว่าเมื่อใดที่จะเรียน ในการเรียนสามารถหาวิธีการต่างๆ เพื่อเรียนรู้หัวข้อใหม่ๆ มีความสุขกับการแก้ปัญหาที่ยากๆ และรู้ว่าเมื่อต้องการข้อมูลจะไปหาได้จากที่ไหน

3. ความคิดริเริ่มและอิสระในการเรียนรู้ (Initiative and independence in learning) ได้แก่ ความไม่ท้อถอยแม้จะไม่ค่อยเข้าใจสิ่งที่กำลังทำอยู่ ชอบที่จะเรียนไม่มีปัญหาในการทำงานความเข้าใจจากการอ่าน และสามารถทำงานได้ด้วยตนเองอย่างดี

4. ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง (Informed acceptance of responsibility for one's own learning) ได้แก่ การยอมนับตนเองว่าเป็นผู้ที่มีความฉลาดพอควร มีความเชื่อว่าการคิดอยู่เสมอว่าตนเองเป็นใคร กำลังทำอะไรเป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษาของตน

5. ความรักในการเรียนรู้ (Love of learning) ได้แก่ ความชื่นชมต่อบุคคลที่ศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ มีความต้องการที่จะเรียนและปรารถนาให้มีเวลามากกว่านี้มีความสนุกสนานในการค้นคว้าและมีความกระหายในการเรียนรู้

6. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ได้แก่ มีความคิดที่จะทำสิ่งต่างๆ ได้ดี สามารถหาแนวทางในการเรียนสิ่งใหม่ๆ

7. การมองอนาคตในแง่ดี (Positive orientation to the future) ได้แก่ ความต้องการที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต ชอบคิดถึงเรื่องอนาคต คิดว่าปัญหาเป็นสิ่งท้าท้ายและรู้ดีว่าตนเองต้องการอะไรเพิ่มเติม

8. ความสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา (Ability to use basic study skills and problem-solving skills) ได้แก่ มีทักษะในการอ่าน การเขียน การฟัง และการจำ มีความสุขกับการแก้ปัญหาและคิดว่าปัญหาเป็นสิ่งท้าทาย

สรุปได้ว่า ลักษณะการเรียนรู้ด้วยวิธีการศึกษาด้วยตนเองดังกล่าวมิได้เกิดขึ้น หรือมีอยู่ในตัวของบุคคล แต่สามารถสร้างและฝึกให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังกล่าวได้ ดังนั้น หากผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์เป็นตัวของตัวเอง รู้จักตัดสินใจและมีความรับผิดชอบในตัวเองอันเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษา จะทำให้เกิดคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

โดยสรุป คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความตั้งใจเรียน หมายถึง คุณลักษณะที่นักเรียนมีความพากเพียรพยายาม เอาใจใส่ต่อการเรียน การมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ การเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ ความขยันหมั่นเพียรศึกษาด้วยตนเอง ความเอาใจใส่เรียนรู้ และนักเรียนมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย

2.2 เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้

2.2.1 ความหมายของเอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้

ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานของ เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ คือ

เอาใจใส่ หมายถึง การฝักใฝ่ ความสนใจ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 1345)

ความเพียรพยายาม หมายถึง ความบากบั่น ความกล้าแกร่ง พยายามจนกว่าจะประสบผลสำเร็จ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 820)

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 25) ได้ให้ความหมายของความเอาใจใส่ในการเรียนรู้ คือ พฤติกรรมที่แสดงถึงความเอาใจใส่และความเพียรพยายามในการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย

1. เข้าเรียนตรงเวลา
2. ตั้งใจเรียนเอาใจใส่
3. มีความพยายามในการเรียนรู้
4. มีส่วนร่วมในการเรียนรู้
5. เข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

2.2.2 นิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน

นิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนเป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่ควรปลูกฝังให้แก่ผู้เรียนและเป็นตัวบ่งชี้หนึ่งในมาตรฐานที่ 4 ตามมาตรฐานโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2541 เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายและพฤติกรรมบ่งชี้ของนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนจากนักวิชาการซึ่งได้กล่าวไว้ในลักษณะต่างๆ ดังนี้

รุจิร์ ภู่สาระและคนอื่นๆ (2535 : 1) ได้กล่าวว่า นิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง ความต้องการศึกษาหาความรู้ ทั้งในชั้นเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้ตนเองมีความรู้กว้างขวาง เป็นบุคคลที่สมบูรณ์และมีอนาคตที่ก้าวหน้า และพฤติกรรมบ่งชี้ของความใฝ่เรียนรู้ได้แก่

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1. ตั้งใจฟังครูสอน
2. ขยันทำการบ้าน
3. ทบทวนความรู้อยู่เสมอ
4. ถามครูเมื่อสงสัยเกี่ยวกับเรื่องเรียน
5. เมื่อมีเวลาว่างเข้าไปอ่านหนังสือในห้องสมุด
6. จดจำความรู้ที่สำคัญไว้
7. เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆทางวิชาการ
8. สังเกตและทดลองสิ่งที่ตนเองอยากรู้
9. สนใจข่าวสารต่างๆ
10. ช่างสังเกตสิ่งที่เป็นความรู้
11. เข้าวัด ทำบุญ และศึกษาพระธรรมเมื่อมีโอกาส
12. ไปทัศนศึกษาตามสถานที่ต่างๆ
13. จดบันทึกความรู้ใหม่ เอาไว้อ่านเวลาว่าง

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (2536 : 1) ได้กล่าวว่า นิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง ความมุ่งหวังหรือความต้องการที่จะศึกษาหาความรู้ โดยการศึกษาค้นคว้า การสังเกต และจดจำสิ่งแวดล้อมต่างๆนอกจากการอ่านหนังสือ หรือฟังคำบอกเล่า การจดบันทึกลักษณะรายละเอียดของสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะช่วยให้เกิดการเปรียบเทียบความแตกต่างของสิ่งที่เห็นได้

วินัย พัฒนรัฐ และคนอื่นๆ (2538 : 18) ได้กล่าวว่า นิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง ความมุ่งหวัง ความปรารถนาที่จะแสวงหาความรู้และได้รับความรู้ในสิ่งต่างๆที่ตนเองยังไม่รู้อย่างสม่ำเสมอ คนที่มีนิสัยใฝ่รู้ชอบซักถาม จดบันทึก หรืออ่านหนังสือเป็นประจำ และสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและครอบครัว สังคม และประเทศชาติได้ และพฤติกรรมบ่งชี้ของความใฝ่เรียนรู้ได้แก่

1. เป็นคนช่างสังเกตสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัว
2. เป็นคนไม่อยู่นิ่ง ชอบศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ
3. ชอบอ่านหนังสือ ฟังข่าวสารและสะสมภาพเกี่ยวกับความรู้
4. ชอบประดิษฐ์สิ่งต่างๆ
5. มีความคิดสร้างสรรค์อยู่เสมอ
6. มักสงสัย ชอบซักถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ สิ่งที่พบเห็น และเรื่องราวต่าง ๆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

7. เป็นคนขยันมานะบากบั่น และมีความสนุกสนานในการเรียนและการทำงาน

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2539 : 15) ได้กล่าวว่า นิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรม ที่แสดงถึงความกระตือรือร้น สนใจฝักใฝ่คิดค้นเสาะแสวงหาความรู้ด้านต่างๆ ตลอดจนความสามารถในการจำแนก เปรียบเทียบและวิเคราะห์ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และพฤติกรรมบ่งชี้ของความใฝ่รู้ใฝ่เรียนได้แก่

1. ความชอบและความชื่นชม
2. ความใฝ่ฝันและจินตนาการ
3. การแสวงหาแนวทางใหม่ๆ
4. ความกระตือรือร้น ความอยากรู้อยากเห็น
5. ความตั้งใจ การเอาใจใส่ทำให้ดีกว่าเดิมอยู่เสมอ
6. ความกล้า ความริเริ่มและการตัดสินใจ
7. ความพยายามมุ่งมั่นบากบั่นมีความสงบมีสมาธิในการทำสิ่งต่างๆ โดยไม่ย่อท้อ

พนัส หันนาคินทร์ (2540 : 10) ได้กล่าวว่า นิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง ความตั้งใจแน่วแน่ที่จะค้นคว้าหรือแสวงหาความรู้เพิ่มเติมให้แก่ตนเองอยู่ตลอดเวลา ทั้งในและนอกห้องเรียน และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ภัทรา นิคมานนท์ (2540 : 219) ได้กล่าวว่า นิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง การศึกษาหาความรู้วิทยาการสมัยใหม่ๆ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนเอง

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2541 : 39) ได้กล่าวว่า นิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง การเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้อย่างกว้างขวางและเพียงพอกับโอกาสทางการศึกษา ที่มีให้ตลอดชีวิต

จากการรวบรวมความหมายของนิสัยใฝ่เรียนรู้ สรุปได้ว่า นิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง คุณลักษณะทางจิตและพฤติกรรม ที่แสดงถึงความกระตือรือร้น สนใจใฝ่คิดค้น เสาะแสวงหาความรู้ด้านต่างๆที่แวดล้อมตัวอยู่เสมอ ความสามารถในการจำแนกเปรียบเทียบและวิเคราะห์เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งพฤติกรรมบ่งชี้ได้แก่

1. ความชอบความชื่นชมและเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ
2. ความกระตือรือร้น ความอยากรู้อยากเห็น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

3. ความกล้า ความริเริ่มและการตัดสินใจ

4. ความเพียรพยายามมุ่งมั่นบากบั่นมีความสงบมีสมาธิในการทำสิ่งต่างๆ โดยไม่ย่อท้อ เอาใจใส่ทำได้ดีกว่าเดิมอยู่เสมอ

โดยสรุป คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความเอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่นักเรียนเอาใจใส่ผูกพันอยู่กับงาน รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ หมั่นสังเกตตรวจสอบ ไม่ทอดธุระหรือทอดทิ้ง ทำด้วยความระมัดระวังรอบคอบด้วยความมีสติรู้ตัวตลอดเวลา เมื่อมีปัญหาขัดข้องเกิดขึ้นก็สามารถปฏิบัติแก้ไขได้ถูกต้องและรวดเร็วทันเหตุการณ์โดยอาศัยความอดทน ความเพียรพยายามในการเรียนรู้ และรู้จักนำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2.3 สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ

ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานของสนใจเข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้ต่างๆ คือ สนใจ หมายถึง ตั้งใจ จดจ่ออยู่กับสิ่งใด เรื่องใด เป็นพิเศษ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 1118)

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2548 : 233) กล่าวว่า ความสนใจเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นใกล้เคียงกับทัศนคติแต่เกิดขึ้นก่อนทัศนคติเป็นความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางบวกโดยมีสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อบุคคล

เพจ และมาแชลล์ (Page and Marchall. 1977 : 181) ได้ให้ความหมายของความสนใจไว้ว่า หมายถึง ความประสงค์ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่เหมาะสมบางอย่างเป็นอาการที่จิตใจเพ่งเล็งกับการเลือกกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรืออาการสนุกสนาน เพลิดเพลินใจในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ธอร์นไดค์ (Thorndike. 1959 : 118) ได้กล่าวถึงความสนใจว่าเป็นลักษณะหนึ่งของบุคลิกภาพซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกและความนึกคิดของคนเราในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

กู๊ด (Good. 1973 : 223) กล่าวว่า ความสนใจหมายถึง ความรู้สึกชอบของบุคคลที่แสดงต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งความรู้สึกนั้นอาจมีชั่วขณะหนึ่งหรือตลอดไปขึ้นอยู่กับความอยากรู้อยากเห็นของแต่ละบุคคล และประสบการณ์ทำให้ความสนใจของแต่ละบุคคลมีสภาพแตกต่างกัน

โดยสรุป คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ หมายถึง คุณลักษณะที่นักเรียนมีความต้องใจเรียนรู้ อยากรู้อยากเห็นอยากทำ อยากเข้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม และรู้จักสอบถามในสิ่งที่อยู่รอบตัวอย่างสม่ำเสมอ

2.4 ศึกษาค้นคว้า ความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่างๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม

4.4.1 ความหมายของการศึกษาค้นคว้า

ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานของ ศึกษาค้นคว้า ความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่างๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม คือ

การศึกษา หมายถึง การเล่าเรียน การฝึกอบรม (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 104)

ค้นคว้า หมายถึง หา เอามาสืบสาวหามา (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 257)

การศึกษาค้นคว้า หมายถึง การเสาะแสวงหรือค้นหาความรู้ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 1104)

การศึกษา คือ ความเจริญงอกงาม ทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

การศึกษา คือ ชีวิตและชีวิตคือการศึกษา

การศึกษา คือ การพัฒนาคน

การศึกษา คือ การเสริมสร้างความรู้ ความคิด ทักษะและเจตคติ

การศึกษา คือ การแก้ปัญหาของมนุษย์ให้หลุดพ้น และเข้าถึงสิ่งดีงาม

การศึกษา คือ การถ่ายทอดแนวคิด ความเชื่อ พฤติกรรมศิลปวัฒนธรรม

การศึกษา คือ การเตรียมตัวสำหรับการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์

สรุปการศึกษา หมายถึง เฉพาะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นไปในทางที่ดี และสังคมยอมรับเท่านั้น

พวา พันธุ์เมฆ (2535 : 13) ได้ให้ความหมายของการศึกษาค้นคว้าไว้ว่า หมายถึง วิธีหรือกระบวนการที่ผู้เขียนใช้ในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองโดยสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นขั้นตอนอย่างถูกต้อง

รัถพร ชังธาดา (2539 : 144) ได้ให้ความหมายของการศึกษาค้นคว้า หมายถึง การสืบเสาะแสวงหาความรู้ ด้วยตนเองอย่างมีหลักเกณฑ์ คือ ใช้วิธีการหรือกระบวนการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ที่มีระเบียบแบบแผนเป็นขั้นตอน และสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554 : 37) ได้พฤติกรรมบ่งชี้การศึกษาค้นคว้า ความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่างๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม

1. เข้าห้องสมุดอ่านหนังสือ บทความ หรือสื่อพิมพ์ต่าง ๆ ทุกทีเมื่อมีเวลาและโอกาส
2. เลือกค้นหนังสือและเลือกที่มีคุณค่า
3. สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น
4. สืบค้นข้อมูล จากหนังสือเอกสารสิ่งพิมพ์ทั้งในโรงเรียนและที่อื่น
5. สืบค้นข้อมูล จากข่าวสารสื่อเทคโนโลยีและอื่น ๆ
6. สืบค้นข้อมูล จากวิทยากรภายนอกโรงเรียนและแหล่งข้อมูลในชุมชน
7. นักเรียนแสดงออกถึงความชอบอ่านหนังสือ บทความ หรือหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ
8. มีความตั้งใจและต้องการที่จะอ่านมีการแสดงออกเป็นเวลานาน
9. ต้องการจะอ่านเองโดยไม่มีการบังคับ พอใจที่จะอ่านอย่างไม่มีที่สิ้นสุด
10. มีทัศนคติทางบวกเกี่ยวกับการอ่าน
11. มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ที่ผู้เรียนริเริ่มด้วยตนเองตามความสนใจ
12. รู้จักค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากห้องสมุด แหล่งเรียนรู้และสื่อต่าง ๆ รอบตัว

ดังนั้น การศึกษาค้นคว้า หมายถึง การแสวงหา สาระความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และมีการนำสาระความรู้ที่ได้มาเรียบเรียงจัดลำดับอย่างเป็นระเบียบ มีเหตุผลโดยใช้ภาษาที่ถูกต้อง เพื่อนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

โดยสรุป คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ หมายถึง คุณลักษณะที่นักเรียนใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการแสวงหาความรู้จากหนังสือ และสิ่งพิมพ์ต่างๆ สื่อเทคโนโลยีต่างๆ และแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ภายในและภายนอกโรงเรียน สามารถเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ตามระยะเวลาที่มีความเหมาะสม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2.5 บันทึกความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบจากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้

2.5.1 ความหมายบันทึกความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบจากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้

1) ความหมายของการการบันทึกความรู้

ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานของบันทึกความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบจากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ คือ

บันทึก หมายถึง ข้อความที่จดไว้เพื่อช่วยเตือนความจำหรือเพื่อเป็นหลักฐาน (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 617)

การวิเคราะห์ หมายถึง การนำมาแยกเป็นส่วนๆเพื่อพิจารณาในประเด็นต่างๆ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 :107)

ตรวจสอบ หมายถึง ตรวจ สืบสวน วิเคราะห์ พิจารณา สำรวจ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 308)

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้และการจัดการความรู้หลายคำดังนี้ (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2553 : 38)

ความรู้ คือ สิ่งที่สั่งสมมาจาก การศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้าหรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ ความเข้าใจ หรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิดหรือการปฏิบัติ องค์วิชาในแต่ละสาขา (พจนานุกรรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 232)

ข้อมูล คือ ข้อเท็จจริง ข้อมูลดิบ หรือตัวเลขต่างๆ ที่ถูกบันทึกแต่ยังไม่ได้ผ่านการแปลความ โดยอาจมีจุดประสงค์เพื่อการตรวจสอบว่างานมีปัญหา หรือมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นบ้าง ซึ่งถือว่าการบันทึกข้อมูลเป็นเรื่องพื้นฐานที่ต้องจัดทำ

สารสนเทศ คือ ข้อมูลที่ผ่านการกลั่นกรอง วิเคราะห์หรือสังเคราะห์ โดยมีการแปลงรูปของการบันทึกและข้อมูลให้เข้าใจมากขึ้น เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการและการตัดสินใจ

ความรู้ คือ สารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด เรียบเรียง เปรียบเทียบ เชื่อมโยงกับความรู้อื่นจนเกิดเป็นความเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ได้ หรือแปลงสภาพให้พร้อมใช้งาน หรือช่วยการตัดสินใจกับงานต่างๆ

การจำแนกความรู้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2553 : 40)

1. ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit knowledge) คือ ภูมิความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล เกิดจากประสบการณ์ การเรียนรู้ หรือพรสวรรค์ต่างๆ อธิบายออกมาได้ยาก แต่สามารถพัฒนาและแบ่งปันได้

2. ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit knowledge) คือ ความรู้ภายนอกตัวบุคคลที่เป็นทางการและเป็นระบบซึ่งถูกบันทึกและถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสื่อประเภทต่างๆ เช่น หนังสือ คู่มือ เอกสาร และวีดีทัศน์ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาสัดส่วนความรู้ทั้งสองประเภท พบว่า อัตราความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit knowledge) มากกว่าความรู้แบบชัดแจ้ง (Explicit knowledge) (จิรประภา อัครบวร. 2552 : 39) เปรียบเสมือนปรากฏการณ์ธรรมชาติของภูเขาน้ำแข็ง ที่เปรียบความรู้ชัดเจนเป็นน้ำแข็งส่วนที่โผล่พ้นน้ำขึ้นมาเพียงร้อยละ 20 แต่ความรู้ที่ฝังอยู่ในคนเป็นน้ำแข็งส่วนที่จมอยู่ใต้น้ำถึงร้อยละ 80 จะเห็นว่าความรู้ประเภทฝังอยู่ในคน ซึ่งเป็นความรู้ที่อยู่ภายใน ไม่สามารถมองเห็นได้โดยง่าย อันเป็นความรู้จากการเรียนรู้ และประสบการณ์ที่สั่งสมมาของบุคคล จะเป็นความรู้ที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับตัวบุคคลหรือองค์การได้มากขึ้น

2) การจัดการความรู้ (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2553 : 40-41)

การจัดการความรู้ (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2553 : 40) หมายถึง การจัดการเอื้อเฟื้อให้เกิดความรู้ใหม่ โดยใช้ความรู้ที่มีอยู่ประสบการณ์ของคนในองค์การอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนานวัตกรรมที่จะทำให้มีความได้เปรียบเหนือคู่แข่งทางธุรกิจ

การจัดการความรู้ (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2553 : 40) เป็นการรวบรวมวิธีปฏิบัติขององค์การและกระบวนการที่เกี่ยวกับการสร้าง

การจัดการความรู้ (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2553 : 40-41) หมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในส่วนราชการซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบเพื่อให้ทุกคนในองค์การสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาคนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะส่งผลให้องค์การมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด

จิรประภา อัครบวร (2552 : 35) โดยสรุป การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการที่องค์การใช้ในการระบุความรู้ที่จำเป็นและต้องการจัดเก็บ การสรรหา และสกัดความรู้ทั้งในตัวบุคคลและความรู้ขององค์การ การแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ระหว่างกัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

การจัดระบบและการสร้างความรู้ใหม่เพื่อใช้งาน การประยุกต์ใช้ความรู้ รวมทั้งการรวบรวมและจัดเก็บองค์ความรู้อย่างเป็นระบบโดยมีเป้าหมายเพื่อใช้ความรู้เหล่านั้นขับเคลื่อนองค์การไปสู่สัมฤทธิผลตามจุดมุ่งหมาย

กล่าวโดยสรุปคือ แม้จะมีนิยามความหลากหลาย แต่ก็สามารถสรุปได้เป็นประเด็นหลักๆ คือ การจัดการความรู้เป็นกลยุทธ์การบริหารจัดการ วิธีปฏิบัติ หรือแผนขององค์การการจัดการต้องเป็นระบบและมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันทั่วทั้งองค์การ กระบวนการสร้างความรู้ สัมพันธ์กับการสกัด จำแนกรวบรวม แลกเปลี่ยนและใช้ความรู้ ความรู้เป็นทรัพยากรที่มีค่าขององค์การ องค์การและบุคลากรที่ปฏิบัติงานบนฐานความรู้ (Knowledge-based working) มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานขององค์การในทางที่ดีขึ้น

2.5.2 พฤติกรรมที่แสดงถึงการบันทึกความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบจากสิ่งที่เรียนรู้สรุปเป็นองค์ความรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 : 46 – 48)

1) จดบันทึกอย่างเป็นระบบ

2) บันทึกและจัดทำเป็นรายงาน

3) บันทึกด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์

4) ร่วมจัดนิทรรศการ

5) จัดพิมพ์เอกสารแผ่นพับ

6) ร่วมจัดทำบทพูดเพื่อออกอากาศเสียงตามสาย

7) ความสามารถในการพูดคุย ซักถามและแสดงความคิดเห็น หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นได้

8) มีความสามารถในการสรุปความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน ฟังและดูโดยแยกแยะข้อเท็จจริง รายละเอียด จัดกลุ่มข้อมูล

9) เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ได้

10) สื่อสารเพื่อเสนอความคิดจากสื่อที่อ่านฟังและดูโดยการพูดหรือเขียนตามความคิดของตนเอง

11) ความสามารถในการนำเสนอรูปแบบวิธีคิด

12) ความสามารถในการนำเสนอรูปแบบวิธีแก้ปัญหา

13) ความสามารถในการใช้ภาษาหรือวิธีการอื่นสำหรับการนำเสนอ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

โดยสรุป คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการบันทึกความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่นักเรียนสะสมความรู้โดยการจดข้อความเพื่อช่วยความทรงจำหรือเพื่อเป็นหลักฐาน โดยการจดย่อๆที่เกิดจากความรู้ความเข้าใจและสามารถแยกแยะข้อเท็จจริง พร้อมตรวจสอบสิ่งที่เรียนรู้บันทึกเป็นความรู้ที่อยู่ภายในตัวนักเรียนที่มิได้ลอกเลียนแบบมาเป็นองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่เพื่อพัฒนาโครงสร้างความรู้ต่อไป สามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์หรืองานที่ทำอยู่

2.6 แลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2.6.1 ความหมายของแลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ธีระ รุญเจริญ และวาสนา ศรีไพโรจน์ (2554 : 34) ได้กล่าวว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge sharing) คือ การที่กลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน มารวมตัวกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยความสมัครใจ เพื่อร่วมสร้างความเข้าใจหรือพัฒนาแนวปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ ซึ่งองค์ประกอบหลักที่สำคัญๆ ของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge sharing) มีอยู่ด้วยกัน 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. คน (People) ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นแหล่งศูนย์รวมของความรู้ที่สมควรนำออกมาแบ่งปันเป็นอย่างยิ่ง โดยก็ควรจะเป็นคนที่มีความรู้จากการปฏิบัติจริง และอยากจะมาแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้นั้น ด้วยความเต็มใจ

2. สถานที่ และบรรยากาศ (Place) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีชีวิตชีวาและน่าสนใจ เพราะสถานที่และบรรยากาศที่ดี (สบายๆ ผ่อนคลาย) มีความเหมาะสมกับแต่ละกลุ่มคน จะทำให้คนเหล่านั้นมาเจอกันพูดคุย ปรึกษา วิเคราะห์ปัญหา แบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างสบายใจ

3. สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ (Infrastructure) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยให้การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกิดได้ง่ายและสะดวกขึ้น เช่น กระดานสำหรับเขียน คอมพิวเตอร์สำหรับการสรุปและจัดเก็บความรู้รวมถึงการแบ่งปัน (Share) หรือการร่วมมือกัน

กล่าวโดยสรุปคือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นการสมัครใจที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ระหว่างบุคคลหรือองค์การ

2.6.2 พฤติกรรมที่แสดงถึงแลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

พฤติกรรมที่แสดงถึงการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 : 40)

1. ความสามารถในการอ่านหนังสือ บทความหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ
2. ความสามารถในการจับประเด็นใจความหลักจากสิ่งที่ทำ
3. ความสามารถในการสังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัว แล้วสรุปเป็นความรู้ได้
4. ความสามารถในการพูดคุย ซักถาม แสดงความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นได้
5. ความสามารถในการเขียนถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึกนึกคิด เรื่องราวตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ไปสู่ผู้อื่นได้
6. ความสามารถในการตั้งคำถามเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

พฤติกรรมที่แสดงถึงแลกเปลี่ยนความรู้ มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 : 41)

1. การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และความสำเร็จของกลุ่ม
2. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวิชาการเรียนรู้ในกลุ่ม
3. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ภายในกลุ่ม

โดยสรุป คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน หมายถึง คุณลักษณะที่นักเรียนหรือกลุ่มนักเรียนมีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกันมารวมตัวกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยความสมัครใจ เพื่อร่วมสร้างความเข้าใจหรือพัฒนาแนวปฏิบัติในเรื่องนั้น ที่มีองค์ประกอบด้วยนักเรียน สถานที่ และบรรยากาศที่ดี สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมที่นำไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

1. ความหมายของการสนทนากลุ่ม

อ้อมเดือน สดมณี (2550 : 48) ให้ความหมายไว้ว่า การสนทนากลุ่ม หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงประเด็น หรือ แนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้งโดยมีผู้เข้าร่วมสนทนาในแต่ละกลุ่มประมาณ 6 – 10 คน ซึ่งมาจากประชากรเป้าหมายที่กำหนดไว้

นิศา ชูโต (2551 : 183) ใช้คำว่า การสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus group interview) แทนคำว่าการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยให้ความหมายว่า การสัมภาษณ์กลุ่ม หมายถึง การสัมภาษณ์ที่กระทำกับคนกลุ่มเล็กประมาณ 6 – 8 คน เกี่ยวกับเรื่องหนึ่งเรื่องใด โดยเฉพาะโดยใช้เวลาสั้น ๆ ประมาณ ½ - 2 ชั่วโมง

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (2553 : Online) ให้ความหมายไว้ในแนวทางเดียวกันว่า การสนทนากลุ่ม หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวาง ละเอียดลึกซึ้ง โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนาในแต่ละกลุ่มประมาณ 6 – 10 คน ซึ่งเลือกมาจากประชากรเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ประโยชน์ของการสนทนากลุ่ม

ประเด็นสำคัญของการสนทนากลุ่มอยู่ที่ การอภิปรายถกเถียง (Discussion) เพื่อหาข้อยุติหรือมติร่วมกัน การสนทนากลุ่มจึงให้ประโยชน์ในเรื่องของ

2.1 การศึกษาความคิดเห็น ทัศนคติ ความรู้สึก การรับรู้ ความเชื่อและพฤติกรรม

2.2 การกำหนดสมมติฐานใหม่ ๆ

2.3 การกำหนดคำถามต่าง ๆ ที่ใช้ในแบบสอบถาม

2.4 การค้นหาคำตอบที่ยังคลุมเครือ หรือยังไม่แน่ชัดของการวิจัยแบบสำรวจ หรือการวิจัยเชิงปริมาณ โดยนำคำตอบจากการสนทนากลุ่มไปอธิบายเสริมเพื่อช่วยให้งานวิจัยสมบูรณ์ขึ้น

2.5 การประเมินผลโครงการต่าง ๆ

2.6 การศึกษานำร่อง (Pilot study) เพื่อเป็นแนวทางในการทำกรณีศึกษา (Case study) ต่อไป

2.7 การประเมินผลทางธุรกิจ

3. ข้อดีของการสนทนากลุ่ม

3.1 คำตอบที่ได้จากการสนทนากลุ่มที่ผู้ให้ข้อมูลมีหลายคนนั้น เป็นคำตอบที่ได้จากการถกประเด็นซึ่งกันและกัน ถือว่าเป็นการกลั่นกรองแนวคิดและเหตุผล โดยไม่มีการตีประเด็นผิดไปเป็นอย่างอื่น

3.2 การสนทนากลุ่ม เป็นการเผชิญหน้ากันในลักษณะกลุ่มมากกว่าการสัมภาษณ์ตัวต่อตัว จึงเป็นการสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในการสนทนาระหว่างผู้ดำเนินการและ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สมาชิกในกลุ่มหลาย ๆ คนพร้อม ๆ กัน ซึ่งช่วยลดสภาวการณ์เขินอายออกไป ทำให้สมาชิกกลุ่มกล้าพูดกล้าคุย และกล้าแสดงความเห็นส่วนตัว

3.3 การสนทนากลุ่มสามารถมีปฏิกิริยาโต้ตอบกันได้ ทำให้ได้ข้อมูลละเอียด และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3.4 ได้รายละเอียดที่สามารถตอบคำถามประเภท ทำไม และอย่างไรได้อย่างลึกซึ้ง

3.5 ประหยัดเวลาและงบประมาณ

4. ข้อจำกัดของการสนทนากลุ่ม

4.1 ถ้าในการสนทนากลุ่ม มีผู้ร่วมสนทนาเพียงไม่กี่คนที่แสดงความคิดเห็นอยู่ตลอดเวลา จะทำให้ข้อมูลที่ได้เป็นเพียงความคิดเห็นของคนส่วนน้อยเท่านั้น ดังนั้น จึงต้องระวังไม่ให้มีการผูกขาด การสนทนาขึ้น

4.2 พฤติกรรมบางอย่างเป็นสิ่งที่ไม่เป็นที่ยอมรับในชุมชน อาจไม่ได้รับการเปิดเผยในกลุ่มสนทนา ในกรณีนี้ควรใช้การสัมภาษณ์ตัวต่อตัวจะดีกว่า

4.3 ถ้าผู้ดำเนินการสนทนาไม่ได้รับการฝึกฝนมาอย่างดี คุมเกมไม่ได้ การสนทนาจะไม่ราบรื่น ไม่สามารถจับประเด็น และสรุปได้อย่างถูกต้องและครอบคลุม

4.4 ถ้ากำหนดประเด็นไม่ชัดเจน จะทำให้ยากต่อการสร้างแนวคำถาม

4.5 คำถามต้องมีการเรียบเรียงอย่างดีตามลำดับ ไม่ซับซ้อน

4.6 หากเลือกผู้เข้าร่วมสนทนาที่มีคุณลักษณะแตกต่างกันมาก จะทำให้ไม่ได้ข้อมูลที่หลากหลาย และเกิดการผูกขาดข้อมูลได้

5. ขั้นตอนในการสนทนากลุ่มในการทำวิจัย

5.1 กำหนดปัญหาหรือหัวข้อ รวมทั้งคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้เหมาะสม และควรจะต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม หรือสาธารณชน มิใช่เรื่องส่วนตัวหรือส่วนบุคคล

5.2 กำหนดประชากรเป้าหมายในการวิจัย และออกแบบกลุ่มตัวอย่าง เพื่อร่วมสนทนากลุ่มให้เหมาะสมกับเรื่องและหัวข้อวิจัย จึงควรจะเป็นกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงกัน (Homogeneous)

5.3 ตัดสินใจว่าจะทำกี่กลุ่ม

5.4 วางแผนเรื่องระยะเวลา และตารางเวลา

5.5 สร้างแนวคำถาม (Guideline) สำหรับการสนทนา และกำหนดผู้ที่จะทำหน้าที่ดำเนินการสนทนา (Moderator) ทั้งสองประการนี้จะต้องสอดคล้องกับหัวเรื่องและคำถามใน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

การวิจัยและสอดคล้องเกี่ยวข้องกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่างหรือสาธารณชนด้วย สำหรับแนวคำถาม ควรเรียงคำถามจากคำถามที่เป็นเรื่องทั่ว ๆ ไปเบา ๆ ง่ายต่อการเข้าใจ และสร้างบรรยากาศให้คุ้นเคยกัน ระหว่างนักวิจัยกับผู้เข้าร่วมสนทนา แล้วจึงวกเข้าสู่คำถามหลักของประเด็นที่ทำการศึกษา แล้วสุดท้าย จบลงด้วยคำถามเบา ๆ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อผ่อนคลายบรรยากาศในวงสนทนา และสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในช่วงท้ายอาจเติมคำถามเสริมเข้าไปได้ แต่ต้องเป็นคำถามสั้น ๆ อาจเป็นคำถามที่ไม่ได้เตรียมมาก่อน แต่เป็นคำถามที่เกิดขึ้นในระหว่างการสนทนา

5.6 ทดสอบแนวคำถามที่ตั้งขึ้น

5.7 ทำความเข้าใจกับผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึกการสนทนา (Note taker) และผู้ช่วยทั่วไป (Assistant)

5.7.1 ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ต้องสร้างบรรยากาศในการสนทนาและควบคุมเกมได้เป็นอย่างดี ให้เกิดความเป็นกันเองมากที่สุด ผู้ดำเนินการสนทนาจะต้องไม่แสดงความคิดเห็นของตนเอง ควรจะปล่อยให้ผู้เข้าร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ อิสรเสรีและเป็นธรรมชาติมากที่สุด ผู้ดำเนินการสนทนาที่ดีจะต้องสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี

5.7.2 ผู้จดบันทึกการสนทนา (Note taker) จะต้องอยู่ร่วมตลอดเวลา และควรทำหน้าที่ในการจดบันทึกเพียงอย่างเดียว ไม่ควรร่วมสนทนาด้วย เพราะจะทำให้การจดบันทึกข้อมูลไม่ครบถ้วน และจะต้องเป็นผู้ถอดเทปด้วยตนเอง เพื่อความเข้าใจในสิ่งที่ได้บันทึกและเนื้อหาสาระในเทปที่ตรงกัน

5.7.3 ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) มีหน้าที่คอยควบคุมเครื่องบันทึกเสียง และเปลี่ยนเทปขณะที่กำลังดำเนินการสนทา และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ดำเนินการสนทนา และผู้จดบันทึก เพื่อให้แต่ละคนทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

5.8 คัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

5.9 การจัดการเพื่อเตรียมการทำสนทนากลุ่ม ได้แก่ การเตรียมสถานที่ กำหนดวันเวลา และจัดเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น เครื่องบันทึกเสียง สมุด ดินสอ เครื่องดื่ม อาหารว่าง เป็นต้น

5.10 จัดการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้แล้ว เพื่อเชิญชวนมาร่วมการสนทนาให้ได้และการดำเนินการสนทนาในสถานที่และเวลาที่เหมาะสม งานในขั้นนี้เทียบได้กับการเก็บข้อมูลภาคสนามในการวิจัยแบบอื่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

5.11 จัดการข้อมูล เป็นการประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิจัย ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของการสรุปเอาเฉพาะสาระสำคัญเพื่อประโยชน์เฉพาะบางอย่างก็ได้ และควรทำการวิเคราะห์ร่วมกันหลาย ๆ คน เพื่อเป็นการอภิปรายร่วมกัน ถ้ามีความเห็นไม่ตรงกัน ควรกลับไปฟังรายละเอียดจากเทปใหม่ แล้วกลับมาอภิปรายด้วยกันอีก

5.12 การเขียนรายงานการวิจัยโดยรวมของของทั้งโครงการ ควรเริ่มต้นโดยการเขียนเค้าโครงเรื่องก่อนแล้วเขียนผลการศึกษาแยกตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และหัวข้อของแนวคำถามโดยพรรณนาในเชิงอธิบาย หรืออาจเขียนเป็นบทความทางวิชาการอย่างเต็มรูปแบบก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจตจำนงของนักวิจัย

6. องค์ประกอบในการสนทนากลุ่ม

6.1 ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Moderator) ผู้ดำเนินการสนทนามีหน้าที่ในการนำสนทนากลุ่ม กระตุ้นให้ทุกคนภายในกลุ่มพูดคุย แลกเปลี่ยน และออกความคิดในแต่ละประเด็นคำถาม รวมทั้งการสร้างบรรยากาศในการสนทนา ผู้ดำเนินการสนทนาควรเป็นผู้มีบุคลิกดี มีอารมณ์ดี เป็นผู้ฟังที่ดี มีความจำแม่นยำและไหวพริบดี เป็นผู้ที่ชักชวนผู้เข้าร่วมสนทนาให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเป็นธรรมชาติ มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ไม่แสดงความคิดเห็นของตนเอง อีกทั้งรู้ถึงเรื่องราวที่มาของเรื่องที่ศึกษาเป็นอย่างดี รู้ถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาอย่างลึกซึ้งและถ่องแท้ และถ้าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับหัวข้อของการวิจัยก็จะยิ่งมีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้ดำเนินการสนทนาเป็นตัวนักวิจัยเจ้าของโครงการเองจะเป็นประโยชน์ยิ่งขึ้นในการเจาะประเด็นคำถาม และการยืดหยุ่นแนวคำถาม ซึ่งต้องได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี

6.1.1 คุณสมบัติที่พึงปรารถนาของผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม มีดังนี้

1) ความสุขุมเยือกเย็น

2) มีหน้าตา บุคลิกที่ "รับแขก"

3) นับถือและยอมรับผู้อื่นด้วยความจริงใจ

4) แสดงลักษณะของความเป็นคนอบอุ่น และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

5) มีทักษะในการพูดและเข้ากับคนอื่นได้ดี

6) เป็นผู้ฟังที่ดี

7) มีความกระตือรือร้นเป็นนิจ

8) ตระหนักในกิริยาท่าทางของตนเสมอ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

9) วางตัวให้เหมาะสม ไม่วางตัวให้เป็นที่น่าเกรงขาม และไม่ทำให้ผู้อื่นรู้สึกด้อย

10 เข้ากับผู้อื่นได้ดี

11) ความสามารถในการจับประเด็น จับใจความได้ดี ตีความได้ถูกต้อง

6.1.2 นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมและกลวิธีที่เหมาะสมสำหรับผู้ดำเนินการสนทนา ดังนั้น

1) กระตุ้นให้ผู้ร่วมในวงสนทนาพูดโต้ตอบกันเอง มากกว่าพูดกับผู้ดำเนินการ สนทนา

2) รู้ว่าเมื่อไรควรซักต่อ และเมื่อไรควรใช้ความเงียบให้เป็นประโยชน์

3) ซักถามต่อโดยไม่ชี้นำคำตอบ หรือแนวทางที่จะตอบคำถาม

4) สามารถแสดงความไม่เข้าใจของตนให้ผู้ร่วมสนทนารู้ได้ โดยไม่จำเป็นต้องพูด (ใช้ภาษาท่าทางที่เหมาะสมบอกความไม่เข้าใจของตน)

5) ให้ความสนใจในสิ่งที่ผู้ร่วมสนทนาพูด เพื่อชักจูงให้คนอื่นในกลุ่มสนใจด้วย (แสดงความสนใจเพื่อดึงดูดให้ผู้อื่นในกลุ่มสนใจด้วย)

6) มีความไวต่อภาษาท่าทางที่ผู้ร่วมสนทนาในกลุ่มแสดงออก

7) ไม่ด่วนสรุปว่าสิ่งที่ผู้ร่วมสนทนาบอก คือสิ่งที่เขาหมายความตามนั้นจริง ๆ

8) กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มมีการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลายด้วย ความจริงใจ

9) กระตุ้นอย่างสุภาพให้คนไม่ค่อยพูด ได้พูด และให้คนที่พูดมาก ๆ เงียบลงบ้าง

10) แสดงความนุ่มนวล แต่มั่นคงในจุดยืน แสดง "อาการวางเฉยอย่างเป็นวิชาการ" (ไม่มีอคติ ไม่มีพิรุธ) รวมทั้ง "ความเห็นอกเห็นใจ อย่างเข้าใจ" แต่ไม่เข้าข้าง

11) ให้โอกาสผู้ร่วมสนทนาพูดเสมอ แต่ให้อยู่ในประเด็น

12) ทำใจไว้ก่อนว่า สิ่งที่คาดไม่ถึงอาจเกิดขึ้นได้เสมอ เตรียมตัวให้พร้อมสำหรับสิ่ง เหล่านั้น ให้คาดล่วงหน้าว่าสิ่งที่คาดไม่ถึงจะมีอะไรบ้าง

13) พร้อมที่จะปรับกลวิธีทันทีที่เห็นว่า วิธีดำเนินการสนทนาที่เป็นอยู่นั้น ไม่ได้ผลหรือไม่สามารถเจาะถึงข้อมูลในส่วนลึกได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

14) นำเทคนิคอื่นมาใช้เสริม เมื่อเห็นว่าผู้ร่วมสนทนาไม่สามารถตอบคำถาม ตรง ๆ ได้

ผู้ดำเนินการสนทนา จะต้องเป็นผู้ที่รักและชอบการพูด และคุยกับผู้คนสนใจในเรื่องราว ต่าง ๆ ให้เวลาและใช้เวลาในการเก็บข้อมูล รวมทั้งรู้สึกว่ามีเกียรติที่จะได้พูดคุยกับผู้คนเหล่านั้น และเชื่อว่าการรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ เป็นประสบการณ์ที่คุ้มค่าในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และใช้เวลาในการพูดคุยสนทนาด้วยกัน เพราะถ้าถามคำถามไม่เข้าเรื่อง คำตอบที่จะได้ก็คงไม่เข้าเรื่องเช่นเดียวกัน

6.2 ผู้จดบันทึกการสนทนา (Note taker) ผู้จดบันทึกการสนทนามีหน้าที่ในการทำแผนที่นั่งของคนในกลุ่ม และจดบันทึกการสนทนา เพื่อนำบันทึกการสนทนาดังกล่าวมาใช้เป็นต้นฉบับถอดเป็นบทสนทนาต่อไปจากเทปบันทึกเสียงที่ใช้บันทึกรายละเอียดการสนทนาตลอดจนบันทึกบรรยากาศและการเคลื่อนไหวภายในกลุ่มอย่างละเอียดที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ระหว่างที่การสนทนากำลังดำเนินอยู่จำนวนผู้จดบันทึกการสนทนากลุ่ม 1 กลุ่ม จะมีมากกว่า 1 คนก็ได้ ขึ้นอยู่กับความต้องการ แต่โดยปกติมักจะใช้ผู้จดบันทึกเพียงหนึ่งคนซึ่งจะเป็นผู้ถอดเทปการสนทนาด้วย การจดบันทึกการสนทนาไม่จำเป็นที่จะต้องจดทุกคำพูด แต่จดลำดับว่าใครพูดก่อนใครพูดหลัง และคำพูดแรกของคนที่พูด ซึ่งการจดบันทึกลักษณะนี้จะช่วยให้การถอดเทปสะดวกขึ้นอย่างมาก เพราะในการถอดเทปบันทึกเสียงผู้จดบันทึกไม่สามารถที่จะช่วยให้การถอดเทปสะดวกขึ้นอย่างมาก เพราะในการถอดเทปบันทึกเสียงผู้จดบันทึกไม่สามารถที่จะแยกเสียงของผู้สนทนาได้ทุกคน และควรถอดเทปออกมาอย่างละเอียดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน คำต่อคำ ห้ามตกแต่ง ปรับแก้ และต้องไม่ใส่ความคิดเห็นของตนเองที่ถือเป็นข้อสรุปลงไปด้วย เพราะข้อมูลเหล่านี้จะต้องนำไปใช้เพื่อการวิเคราะห์และอ้างอิงคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์คำต่อคำ

6.3 ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) ผู้ช่วยมีหน้าที่ดูแลเรื่องทั่วไปที่เกี่ยวกับการจัดเตรียมอุปกรณ์การสนทนากลุ่ม คอยให้บริการความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมสนทนา เช่น การจัดหาของขบเคี้ยวและเครื่องดื่ม และเป็นผู้ป้องกันกลุ่มจากการถูกรบกวนโดยบุคคลภายนอก ซึ่งมักจะเกิดขึ้นบ่อยในการจัดสนทนากลุ่ม เพราะจะมีผู้คนที่รู้จักกับผู้เข้าร่วมสนทนาอาจแวะมาเยี่ยมเยียนและเข้ามาฟังการสนทนาหรือจากเหตุการณ์อื่น ๆ

6.4 กลุ่มเป้าหมาย/ผู้เข้าร่วมการสนทนา กลุ่มเป้าหมาย / ผู้เข้าร่วมการสนทนาจะเป็นใครนั้น ขึ้นอยู่กับเรื่องที่ศึกษาหรือคำถามในการวิจัยเป็นหลัก ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมาย/ผู้เข้าร่วมสนทนานั้นควรมีลักษณะร่วมกันบางประการต่อประเด็นที่ต้องการศึกษา หรือควรมี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ลักษณะที่คล้ายคลึงกันมากที่สุด (Homogeneous) มีส่วนเกี่ยวข้องในประเด็นที่ต้องการศึกษามากที่สุด โดยทั่วไปจะเลือกจากกลุ่มที่มีลักษณะทางประชากร สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม และมีประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน และกลุ่มควรมีขนาดเหมาะสม โดยทั่วไปขนาดที่พอเหมาะของกลุ่มประมาณ 6 – 8 คน

7. เครื่องมือในการสนทนากลุ่ม

เครื่องมือที่สำคัญในการสนทนากลุ่ม คือ คำถาม หรือ ประเด็นคำถาม ซึ่งคำถามหรือประเด็นคำถามที่ใช้ในการสนทนานั้นขึ้นอยู่กับคำถามในการวิจัยว่า ต้องการทราบข้อมูลอะไร โดยในการสนทนากลุ่มนั้นสามารถกำหนดประเด็นคำถามหรือแนวคำถามได้ 2 ลักษณะ คือ

7.1 แนวคำถามแบบมีโครงสร้าง คือ รายการประเด็นคำถามที่จะสนทนาเป็นปลายเปิดทั้งหมด พร้อมทั้งทำรายการสำหรับซัก (กรณีติดพัน) สำหรับแต่ละข้อ

7.2 แนวคำถามแบบไม่มีโครงสร้าง คือ ทำเฉพาะรายการประเด็นเป็นข้อ ๆ และสั้น ๆ ของสิ่งที่จะถามเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปของคำถามและไม่มีรายละเอียดสำหรับซักต่อซึ่งในกรณีนี้ เหมาะสมสำหรับผู้ดำเนินการสนทนาที่มีประสบการณ์ มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ ของเรื่องที่เป็นหัวข้อในการสนทนาเป็นอย่างดี

โดยทั่วไป การสนทนากลุ่มมักใช้แนวคำถามอย่างมีเค้าโครงเป็นเครื่องมือในการสนทนากลุ่ม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์หรือวิธีการของแต่ละโครงการ และแนวคำถามในการสนทนานั้นจะต้องเป็นแนวคำถามที่ผ่านการทดลองใช้มาก่อนที่จะนำมาใช้จริง เพื่อทดสอบว่าแนวคำถามที่สร้างขึ้นนั้นมีความชัดเจนและครอบคลุมเพียงพอแล้ว ในการสร้างแนวคำถามควรมีการจัดลำดับหัวข้อต่าง ๆ ของการสนทนา เพื่อใช้ตรวจสอบว่าคำถามต่าง ๆ ที่ใช้นั้นครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยอย่างเพียงพอ หรือไม่ หัวข้อคำถามนั้นควรเป็นหัวข้อหลัก ๆ และมีไม่มากเกินไป จนทำให้การสนทนาเยิ่นเย้อ และขาดข้อมูลหลักของการสนทนาไป และก่อนจะเริ่มเข้าสู่ประเด็นคำถาม ถ้าได้มีการใช้คำถามอุ่นเครื่องซึ่งเป็นคำถามทั่ว ๆ ไปที่อาจไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ก็จะช่วยให้เกิดบรรยากาศของความเป็นกันเองมากขึ้น คำถามนี้ควรต้องมีการจัดเตรียมไว้ล่วงหน้า ก็จะช่วยให้เกิดบรรยากาศของความเป็นกันเองมากขึ้น คำถามนี้ควรต้องมีการจัดเตรียมไว้ล่วงหน้า คำถามอุ่นเครื่องนี้อาจเกี่ยวกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนหรือหมู่บ้านก็ได้ เช่น ผลผลิตของไร่นาในฤดูนี้ ประเพณีที่ชุมชนกำลังเตรียมจัดอยู่ ฯลฯ ซึ่งสามารถยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์และความลึกซึ้งของข้อมูลที่กำลังดำเนินการสนทนาอยู่ หรือกรณีที่ได้ประเด็นคำถามเพิ่มเติมจากสมาชิกกลุ่ม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ซึ่งผู้ดำเนินการสนทนาไม่ได้คาดคิดไว้ก่อน และอยู่นอกเหนือแนวคำถามที่เตรียมไว้ แต่ผู้ร่วมสนทนาได้พูดคุยไปถึงซึ่งเป็นประเด็นคำถามและข้อมูลที่มีประโยชน์และมีคุณค่าต่องานวิจัยนั้น กรณีเช่นนี้ผู้ดำเนินการสนทนาก็สามารถนำประเด็นดังกล่าวมาสนทนาต่อไปได้ รวมทั้งสามารถเพิ่มเป็นแนวคำถามที่จะใช้พูดคุยกับกลุ่มอื่น ๆ ต่อไปได้อีกด้วย

8. อุปกรณ์สนาม

อุปกรณ์สนามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียงคุณภาพดี ใช้งานได้ดี จำนวน 2 เครื่อง ซึ่งในปัจจุบันนิยมใช้เครื่อง MP3 หรือ MP4 ซึ่งสะดวกกว่าเครื่องบันทึกเสียงแบบวิทยุ นอกจากนั้นจะต้องเตรียมอุปกรณ์การเขียนต่าง ๆ เช่น สมุด ดินสอ และอุปกรณ์อื่น ๆ ตามความจำเป็น

9. สถานที่และระยะเวลา

สถานที่ที่จะใช้สำหรับการจัดสนทนากลุ่มนั้นนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากสถานที่มีผลอย่างยิ่งต่อบรรยากาศของการพูดคุย ซึ่งมีผลกระทบไปถึงคุณภาพของข้อมูลที่ได้จากการพูดคุยด้วยกล่าวคือ ถ้าสมาชิกในกลุ่มพูดคุยอยู่ในบรรยากาศที่ไม่มีการรบกวนเป็นสัดเป็นส่วนเฉพาะ ก็จะทำให้เกิดสมาธิที่ดีในการพูดคุย รวมทั้งสามารถติดตามเรื่องราวที่กำลังพูดคุยได้โดยตลอดต่อเนื่อง ดังนั้น สถานที่ในการสนทนากลุ่มควรเป็นสถานที่ที่สงบเงียบไม่พลุกพล่าน มีความสะดวกสบายพอสมควร ที่เอื้ออำนวยให้บรรยากาศการพูดคุยเป็นไปด้วยดี ไม่อึดอัด และไม่ทำลายสมาธิของกลุ่ม สำหรับระยะเวลาที่ใช้ในการพูดคุยนั้นโดยทั่วไปจะประมาณ 2 ชั่วโมง

สรุป

การสนทนากลุ่มไม่ใช่เป็นการประชุมกลุ่ม หรือการอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) หรือ การแก้ปัญหาด้วยกลุ่ม เพราะไม่ได้ต้องการการตัดสินใจร่วมกันของกลุ่ม คุณภาพของข้อมูลขึ้นอยู่กับกลุ่มว่า มีความเป็นกันเอง อยากจะพูดจากัน อยากร่วมแสดงความคิดเห็น และไม่มีผู้ใดผูกขาดการพูดหรือมีท่าทางใช้อำนาจเหนือความคิดผู้ใด ฯลฯ และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม ว่าสามารถจัดการให้ทุกคนในกลุ่มเกิดความกระตือรือร้นอยากพูดคุย และดำเนินไปอย่างราบรื่นสนุกสนาน เวลาผ่านไปอย่างไม่เบื่อหน่าย รวมทั้งได้เนื้อหาข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการ วิธีการสนทนาเก็บข้อมูลสนามไม่มีรูปแบบผิดถูกที่ตายตัว และไม่มีคำถาม วิธีถามใด ๆ ที่เป็นมาตรฐาน ผู้ดำเนินการสนทนาต้องค้นหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับตนเองและปรับให้เข้ากับสถานการณ์สนามต่าง ๆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

คะนอง ชัยจักร (2548 : 75-76) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนางานวิชาการด้านส่งเสริมการอ่านในโรงเรียนหนองกกสามัคคี อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า ก่อนการดำเนินการพัฒนาครูขาดการส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ขาดทักษะและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ส่งผลให้นักเรียนขาดความรู้ ความสามารถในการอ่านวิชาการอ่านเอาเรื่อง คือ อ่านข้อความที่กำหนดให้แบบ ไม่เข้าใจ จับใจความไม่ค่อยได้ กลุ่มผู้ร่วมศึกษาจึงร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาในวงรอบที่ 1 คือ การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการจัดกิจกรรมโครงการส่งเสริมการอ่าน 2 โครงการ คือ โครงการยอดนักอ่าน และโครงการยอดนักเล่านิทาน ผลการพัฒนาในวงรอบที่ 1 พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาทั้ง 3 คน มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน สามารถเขียนโครงการส่งเสริมการอ่าน ดำเนินโครงการและประเมินผลโครงการส่งเสริมการอ่านได้ตามขั้นตอนแต่ยังไม่ดีนักเนื่องจากขาดทักษะและประสบการณ์เพราะเน้นให้นักเรียนแข่งขันการอ่านมากกว่าเน้นการมีส่วนร่วม ทำให้นักเรียนเกิดความเครียด จากการประเมินผลการอ่านของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านระดับพอใช้ คือ รู้จักสระพยัญชนะ สะกดคำได้ อ่านออกเสียง ร ล ได้ แต่อ่านยังไม่คล่อง กลุ่มผู้ร่วมศึกษาจึงได้กำหนดให้มีการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การศึกษาดูงาน และการจัดกิจกรรมโครงการส่งเสริมการอ่าน 2 โครงการ คือ โครงการยอดนักอ่าน และโครงการยอดนักเล่านิทาน ผลการพัฒนาในวงรอบที่ 2 พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาทั้ง 3 คน สามารถนำแนวคิด และประสบการณ์จากการศึกษาดูงานมาจัดกิจกรรมโครงการส่งเสริมการอ่านได้อย่างหลากหลายตามขั้นตอน มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจในการอ่านของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย การประสานงานและการดำเนินการจัดกิจกรรมโครงการเป็นไปอย่างราบรื่น ครูในโรงเรียนให้ความช่วยเหลือกระตุ้นให้นักเรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้และรักการอ่าน ห้องสมุดจัดหาหนังสือที่หลากหลาย และเร้าความสนใจของนักเรียนและสามารถสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการอ่านได้ การเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกิจกรรมส่งผลให้นักเรียนอ่านหนังสือได้ คือ สามารถผสมสระ พยัญชนะ สะกดคำได้ อ่านออกเสียง ร ล ได้ ถูกต้องชัดเจน และอ่านหนังสือเป็น คือ รู้ความหมายของคำ สามารถสรุปใจความสำคัญ ลำดับเหตุการณ์ได้ มีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน ใฝ่เรียนรู้ และมีนิสัยรักการอ่านมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งผลจากการดำเนินการพัฒนาในทั้ง 2 วงรอบ ทำให้โรงเรียนมีแนวทางในการจัดกิจกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ส่งเสริมการอ่านเป็นรูปธรรม คือ มีคู่มือการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งคู่มือประกอบด้วย แบบฟอร์มสำรวจความสนใจในการอ่านของนักเรียน แบบประเมินความสามารถในการอ่านของนักเรียน มีขั้นตอนและวิธีการจัดทำสื่อประกอบกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น หุ่นมือ บัตรคำ มีแผนงานโครงการจัดกิจกรรมที่ระบุขั้นตอนการปฏิบัติและระบบการกำกับติดตาม ประเมินผลที่ชัดเจน

โดยสรุป การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ไม่ควรเน้นทฤษฎี หรือแนวคิดของนักวิชาการคนใดคนหนึ่ง แต่ควรเน้นที่กระบวนการอ่าน และควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกิจกรรมเพราะจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ รู้สึกว่าตนเองมีความสามารถ เกิดความสนุกสนาน ส่งผลให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน และมีนิสัยรักการอ่านตลอดไป

นวภรณ์ ซังบุดดา (2548 : 81-82) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดการห้องสมุด ส่วนปัญหาการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสังกัดของโรงเรียนและประสบการณ์ในการทำงานของครูบรรณารักษ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร และครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยมีปัญหาสูงกว่าโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1, 2, 3 และครูบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก

2. แนวทางการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้ ด้านการจัดการห้องสมุด ผู้บริหารควรลดชั่วโมงสอนของครูบรรณารักษ์ให้น้อยลง เพื่อให้ครูบรรณารักษ์ปฏิบัติงานห้องสมุดได้อย่างเต็มที่ ด้านการสอนวิธีการใช้ห้องสมุด ควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อผลิตสื่อการเรียนการสอนขึ้นใช้เอง และ จัดไว้ให้เพียงพอกับความต้องการของครู ด้านการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน ควรมีการอบรมครูและผู้ที่เกี่ยวข้องให้รู้จักใช้ ICT เพื่อศึกษาค้นคว้าและด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ควรมีการระดมทรัพยากรจากชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน หรือผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรม

ไพศาล ทับพุ่ม (2549 : 87) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมการอ่านในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพลบุรี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1. โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ในภาพรวม มีปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบพบว่า ความต้องการจำเป็นของโครงการมีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง วัตถุประสงค์ของโครงการและความเป็นไปได้ของโครงการมีการประเมินอยู่ในระดับมาก ส่วนความพร้อมและทรัพยากรของโครงการมีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินโครงการมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และผลผลิตของโครงการมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก

2. โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบ พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการและความเป็นไปได้ของโครงการมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ส่วนองค์ประกอบด้านความต้องการจำเป็นของโครงการ และด้านความพร้อมและทรัพยากร มีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการปฏิบัติระหว่างโครงการมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และผลผลิตของโครงการมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก

อนุรักษ์ บูรณธนิต (2550 : 109-114) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของนักเรียนในสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 พบว่า 1) ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานกรรมการสถานศึกษา ถึงคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของนักเรียนในสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต และด้านผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ประธานกรรมการสถานศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ครูและผู้บริหารสถานศึกษา มีความเห็นอยู่ในระดับมากส่วนด้านอื่นๆ มีความคิดเห็นตรงกันคือ อยู่ในระดับมาก 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานกรรมการสถานศึกษา ถึงคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของนักเรียนในสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกคู่ ยกเว้นด้านผู้เรียนมีวินัยมีความรับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษาและประธานกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ปิลันญา วงศ์บุญ (2550 : 79) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ ผลการศึกษาสรุปได้ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์มีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่ในระดับสูงโดยมีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนด้านกล้าคิดริเริ่มสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ความอยากรู้ อยากเห็น ความมีเหตุผล ความเพียรพยายาม ความตั้งใจอย่างมีสติ และการศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเอง ตามลำดับ

กัลยา ศรีปาน (2551 : 73) ได้ศึกษาเรื่อง คุณธรรม จริยธรรม และการส่งเสริมความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเลิศอนุสรณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา พบว่า ระดับคุณธรรมจริยธรรม และการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามตัวแปรเพศพบว่า นักเรียนหญิงมีคุณธรรม จริยธรรม และการส่งเสริมความใฝ่เรียนแตกต่างจากนักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงจะมีคุณธรรม จริยธรรมและการส่งเสริมความใฝ่เรียน มากกว่านักเรียนชาย เมื่อพิจารณาด้านตัวแปรระดับชั้น พบว่า คุณธรรม จริยธรรม และการส่งเสริมความใฝ่เรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยนักเรียนในระดับชั้นที่สูงกว่ามีคุณธรรม จริยธรรมและการส่งเสริมความใฝ่เรียนมากกว่านักเรียนในระดับชั้นที่ต่ำกว่า

คณาพร เทียมกลาง (2551 : 163) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3-4 ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โรงเรียนปอพานวิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 พบว่า ก่อนดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนปอพานวิทยาคม รัชมังคลาภิเษก ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมหลายประการ ได้แก่ การไม่รู้จักเก็บออมเงิน ไม่ประหยัดในการใช้สิ่งของทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ไม่สนใจแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ไม่สนใจสืบค้นข้อมูลทางเทคโนโลยี เข้า-ออกห้องเรียนไม่ตรงตามกำหนดเวลา ผัดผ่อนการส่งงานครู แต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน เมื่อเก็บสิ่งของได้ไม่คืนเจ้าของ ชอบทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน ชอบโกหก ไปโรงเรียนไม่ทันแถวเคารพธงชาติ และไม่ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธง ปรากฏผลดังนี้ ผลจากการพัฒนาวงรอบที่ 1 นักเรียนมีปัญหา 5 ด้าน คือด้านการประหยัดและอดออม ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านการมีวินัย ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความรับผิดชอบ โดยมีการพัฒนา 5 โครงการ 12 กิจกรรม พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาสูงขึ้นทุกด้าน แต่เมื่อแยกตามตัวชี้วัด ยังมีพฤติกรรมที่ต้องพัฒนาในวงรอบที่ 2 ต่อไปคือ นักเรียนมีการเก็บออมน้อย ขาดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมฝากเงินธนาคารในโรงเรียน นักเรียนขาดการใฝ่รู้

ใฝ่เรียนไม่สนใจสืบค้นข้อมูลทางเทคโนโลยี ไม่ชอบแต่งชุดกิจกรรม การปักป้ายนอกเสื้อยังไม่ครบมีพฤติกรรมการหยิบ จับ ฉวยของคนอื่นโดยไม่ถือว่าเป็นความผิด รับปากครูส่งงานแต่ปฏิบัติไม่ได้ ไปโรงเรียนไม่ทันแถว และไม่ชอบเดินแถวเข้าห้องเรียน ผลการพัฒนาวงรอบที่ 2 กลยุทธ์คือ เพิ่ม 11 กิจกรรม ดำเนินตามโครงการเดิมและมีการพัฒนาตามวงจร PAOR ผลการดำเนินการพบว่า สามารถพัฒนาเพิ่มขึ้นทุกด้าน และผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับดีทุกด้าน แต่เมื่อแยกเป็นรายกลุ่มครูมีระดับผลการประเมินในระดับปานกลาง ด้านการประหยัดและออม และด้านความซื่อสัตย์

ฉันทนา อุดมสิน (2551 : 81) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษะที่เป็นจริงและอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่รู้ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตประถมศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามคุณลักษณะ 6 ด้าน คือ ด้านการเรียนรู้ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านอุปนิสัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวด้านพลเมืองที่ดีของชาติ ตามความคิดเห็นของอาจารย์และผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์และผู้ปกครองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่เป็นจริงอยู่ในระดับที่ดีทั้ง 6 ด้าน ส่วนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้อยู่ในระดับดีมากทั้ง 6 ด้าน

บุญเพียง แทบสี (2551 : 129-131) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านกอกวิทยาคม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

1. ก่อนการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 พบนักเรียนที่มีปัญหาทั้งหมด 20 คนดังนี้ 1) ด้านการแต่งกาย ปัญหาที่พบ คือ นักเรียนไว้ผมยาวเกินระเบียบที่โรงเรียนกำหนด ปล่อยเสื้อลอยชายออกนอกกางเกง ใช้เครื่องประดับตกแต่งร่างกายเกินความจำเป็น ขีดเขียนหรือวาดภาพบนเสื้อผ้าและร่างกาย ไม่สวมรองเท้าถุงเท้าเข็มขัดถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน นักเรียนมีปัญหามีจำนวน 5 คน 2) ด้านการตรงต่อเวลา ปัญหาที่พบนักเรียนมาโรงเรียนไม่ทันเข้าแถวเคารพธงชาติ เข้าชั้นเรียนและเรียนไม่เต็มเวลาทุกชั่วโมง มาเข้าแถวหน้าชั้นเรียนก่อนเข้าเรียนภาคบ่าย รับประทานอาหารก่อนเวลาพักกลางวัน ไม่เข้าแถวหลังเลิกเรียน นักเรียนมีปัญหาจำนวน 5 คน 3) ด้านการทำงานที่มอบหมาย ปัญหาที่พบ นักเรียนส่วนหนึ่งส่งการบ้านไม่ทันตามเวลาที่ครูกำหนดไม่ปฏิบัติงานพิเศษที่ได้รับมอบหมาย จะส่งงานก็ต่อเมื่อครูจะลงโทษ นักเรียนมีปัญหาจำนวน 5 คน 4) ด้านการรักษาความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน ปัญหาที่พบ นักเรียนส่วนหนึ่งไม่ตั้งใจปฏิบัติงานในเขตรักษาความสะอาดที่กำหนดให้ ไม่เอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่เวรรักษา

ความสะอาดห้องเรียน ห้องพิเศษ ห้องน้ำห้องส้วม นักเรียนมีปัญหาจำนวน 3 คน 5) ด้านการเข้าร่วมกิกรรมของทางโรงเรียน ปัญหาที่พบ นักเรียนส่วนหนึ่งเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมลูกเสือ กิจกรรมกีฬา กิจกรรมวันสำคัญของชาติ ไม่ครบตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด มีปัญหาจำนวน 2 คน

2. หลังการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบโดยใช้ 1) กิจกรรมร่วมด้วยช่วยกัน 2) กิจกรรมอบรมพุทธบุตร 3) กิจกรรมนักเรียนตัวอย่าง 4) กิจกรรมคลินิกนักเรียน 5) กิจกรรมเยี่ยมบ้าน 6) กิจกรรมครูประจำหมู่บ้าน พบว่า นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้นโดยนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 20 คน ได้รับการพัฒนาด้านวินัยเพิ่มมากขึ้นในด้านการแต่งกายและการตรงต่อเวลา นักเรียนทุกคนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของทางโรงเรียน มาโรงเรียนแต่เช้าทันเข้าแถวเคารพธงชาติและเข้าห้องเรียนตามกำหนด การทำงานที่ได้รับมอบหมายนักเรียนตั้งใจทำงานที่ ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ ผลงานเสร็จสมบูรณ์ ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวมนักเรียนเอาใจใส่ในการรับผิดชอบในการรักษาความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนเป็นอย่างดีนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมครบตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดมีความมุ่งมั่นในการเข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนเป็นอย่างดี

สมนึก แกระหัน (2551 : 73) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมการเรียนรู้ด้านความใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ด้านความสามัคคี ความเมตตากรุณา ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความเสียสละ และการใฝ่หาความรู้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอคำชะอี สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหารปีการศึกษา 2551 จำนวน 236 คน พบว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและการใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับสูงทุกด้าน พฤติกรรมเชิงจริยธรรมและการใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชายในทุกด้าน

ชัชพงศ์ เชื้อสา (2551 : 93) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1. ตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองมีจำนวน 31 ตัวบ่งชี้ ซึ่งแบ่งเป็น 8 องค์ประกอบ คือ 1) ความเชื่อมั่นในตนเอง มี 3 ตัวบ่งชี้ 2) การมองอนาคตในแง่ดี มี 4 ตัวบ่งชี้ 3) รักการเรียนรู้ มี 5 ตัวบ่งชี้ 4) การวางแผนการเรียน มี 3 ตัวบ่งชี้ 5) รู้วิธีการที่จะเรียน มี 4 ตัวบ่งชี้ 6) ทักษะการเรียนรู้และการแก้ปัญหา มี 5 ตัวบ่งชี้ 7) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง มี 4 ตัวบ่งชี้ 8) การประเมินการเรียนรู้ของตนเอง มี 3 ตัวบ่งชี้ และคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง พิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าอยู่ระหว่าง 0.38 – 0.72 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความคลาดเคลื่อนในการวัดมีค่าอยู่ระหว่าง 0.03 – 0.05 ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีค่าอยู่ระหว่าง 0.34 – 0.61 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.95

2. โมเดลสมการโครงสร้างตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ปรับแก้แล้วมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าไค – สแควร์ (χ_2) เท่ากับ 1714.34 ค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.044 ที่ชั้นความเป็นอิสระ (df) เท่ากับ 1616 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.923 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.902 และดัชนีค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการแปรปรวน (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.016

บุษกร ทิพย์อักษร (2553 : 79) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการส่งเสริมการอ่านของนักเรียนโรงเรียนโพนทองวิทยายน และโรงเรียนบ้านดงดิบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการส่งเสริมการอ่านของนักเรียนโรงเรียนโพนทองวิทยายน และโรงเรียนบ้านดงดิบ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับต่างกันและมีขนาดต่างกัน โดยภาพรวมจะมีบทบาทในด้านการวางแผน จัดสรรทรัพยากร การใช้แรงกระตุ้น การประสานงาน และการประเมินผลไม่แตกต่างกัน แต่เนื่องจากบริบทและสิ่งแวดล้อมต่างกัน โรงเรียนโพนทองวิทยายน มีปัจจัยเอื้อมากกว่า เช่น จำนวนครู จำนวนนักเรียน อาคารสถานที่จึงทำให้สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า

2. ปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมการอ่านของนักเรียนโรงเรียนโพนทองวิทยายนและโรงเรียนบ้านดงดิบ มีลักษณะไม่แตกต่างกัน สรุป ได้ 4 ประเด็น ปัญหาที่พบมาเป็นอันดับแรก คือ ปัญหาด้านงบประมาณ รองลงมา คือ ปัญหาเกี่ยวกับครู ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนและปัญหาเกี่ยวกับผู้ปกครองและชุมชน ตามลำดับ 3) ข้อเสนอแนะในการส่งเสริม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

การอ่านของนักเรียน โรงเรียนโพนทองวิทยายนและโรงเรียนบ้านดงดิบมีลักษณะไม่ต่างกัน สรุปได้ 3 ประเด็น ข้อเสนอแนะที่พบมากเป็นอันดับแรกคือ ต้องการงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รองลงมา คือ ด้านบุคลากรต้องการให้มีบุคลากรเพิ่มมากขึ้น และต้องการการสนับสนุนส่งเสริมจากบุคคลหรือองค์กรภายนอก ในด้านการให้ความร่วมมือติดต่อ ช่วยเหลือ และให้บริการในด้านต่าง ๆ

รัชภูมิ สมสมัย (2553 : 55 – 56) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า

1. ผลการสร้างแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 8 ด้าน รวมรายการข้อคำถามทั้งหมด 57 ข้อ คือ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จำนวน 13 ข้อด้านซื่อสัตย์สุจริต จำนวน 6 ข้อ ด้านวินัยจำนวน 6 ข้อ ด้านใฝ่เรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ ด้านอยู่อย่างพอเพียง จำนวน 8 ข้อ ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน จำนวน 6 ข้อ ด้านรักความเป็นไทย จำนวน 5 ข้อ และด้านมีจิตสาธารณะ จำนวน 8 ข้อ และมีคุณภาพของเครื่องมือ คือมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่า IOC เท่ากับ .91 ถึง 1.00 มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .9643 และรายการข้อทุกข้อมีอำนาจจำแนกโดยมีค่าที่เท่ากับ 6.250 ถึง 14.956

2. ผลการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคุณลักษณะประสงค์ในระดับดี ได้แก่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และใฝ่เรียนรู้ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับดีมาก ได้แก่ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์, มีวินัย, อยู่อย่างพอเพียง, มุ่งมั่นในการทำงาน, รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ที่ 5 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับดี ได้แก่ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์, ซื่อสัตย์สุจริต, มีวินัย, ใฝ่เรียนรู้, อยู่อย่างพอเพียง, มุ่งมั่นในการทำงาน, และมีจิตสาธารณะ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับดีมาก ได้แก่ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักความเป็นไทย และผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับดี ได้แก่ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์, ซื่อสัตย์สุจริต, มีวินัย, ใฝ่เรียนรู้, อยู่อย่างพอเพียง, มุ่งมั่นในการทำงาน, รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สายสิน อุปรัง (2553 : 128-129) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านจาบ อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา พบว่า 1) การดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะที่คุณประสงค์ของนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วม กลยุทธ์การสร้างกระบวนการเรียนรู้ และกลยุทธ์การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 7 ขั้นตอนทำให้นักเรียนโรงเรียนบ้านจาบ อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา ได้รับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ภายหลังการพัฒนามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ด้าน คือด้านวินัยในตนเองและกับผู้อื่น ด้านทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและด้านรักการอ่าน โดยเพิ่มขึ้นจากก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ครู นักเรียนและผู้ปกครอง มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านจาบ อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี ด้านมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี ด้านการรักการอ่านโดยรวม มีความพึงพอใจอยู่นะดับดี

โดยสรุป การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านจาบ อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา ตามกระบวนการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วม กลยุทธ์การสร้างกระบวนการเรียนรู้ และกลยุทธ์การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ ส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สูงกว่าก่อนการดำเนินการพัฒนา คณะครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีความพึงพอใจ จึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้นำกลยุทธ์ดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนต่อไป

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Cole (2000 : 3850 – A) ได้ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้ช่วยผู้บริหารในด้านการควบคุมดูแลวินัยนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารในโรงเรียนของรัฐจอร์เจีย การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถาม พบว่า ผู้ช่วยผู้บริหารได้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมในการกำจัดกลุ่มนักเรียนที่จะรวมกลุ่มกันกระทำความผิดหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างแขกผู้มาเยี่ยมเยียนโรงเรียนกับบุคลากรของโรงเรียน ควบคุมการเข้าชั้นเรียนของนักเรียน และประสานงานกับหน่วยงานสนับสนุนการทำกิจกรรมของนักเรียน โดยผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหาร 2 กลุ่มมีการรับรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบเบื้องต้นของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวินัยนักเรียนแตกต่างกันในเรื่องต่อไปนี้ การเสริมสร้างบรรยากาศของโรงเรียนให้เกิดการสร้างสรรค์พฤติกรรมที่เหมาะสม การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความผิดทางวินัยของนักเรียน เป็นผู้ประสานงานกับบุคคลภายนอกกับบุคลากรภาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ในมาร่วมทำงาน และการบริหารงบประมาณ แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีการรับรู้เรื่องอื่นๆ อีกจำนวนมาก ไม่แตกต่างกัน

Jones (2001 : 3126 – A) ได้ศึกษาวิธีการที่โปรแกรมคุรุศาสตร์ของวิทยาลัย/มหาวิทยาลัยคาทอลิกของรัฐแคลิฟอร์เนียเตรียมครูโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อให้ความสะดวกแก่ความก้าวหน้าทางจริยธรรมของนักเรียนของพวกคน วิธีการศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้โปรแกรมคุรุศาสตร์คาทอลิก 8 ใน 9 โปรแกรม เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์จากข้อมูลที่สำรวจ พบว่า 1) ทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมทางความรู้กล่าวถึงไม่คงเส้นคงวาภายในหลักสูตรของโปรแกรมครุศาสตร์ที่ได้ตรวจสอบ 2) ทักษะทางจิตใจในการพัฒนาจริยธรรมและสภาพสิ่งแวดล้อมมักจะรวมอยู่แต่ละรายวิชา แต่การรวมกลยุทธ์การสอนการพัฒนาทางจริยธรรมภายในรายวิชาเองยังมีน้อย 3) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้ว่าบทบาทของผู้อำนวยความสะดวกการพัฒนาจริยธรรมเป็นความรับผิดชอบของผู้อำนวยความสะดวกเอง และผู้ตอบประมาณค่าผู้อำนวยความสะดวกกว่ามีความสำคัญ 4) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้ว่าโปรแกรมของพวกตนเป็นการรวมปัจจัยการพัฒนาทางจริยธรรมในการบวกเป็นจำนวนมากเข้าไว้ด้วยกัน 5) ผู้ตอบเสนอแนะว่าควรให้ความเอาใจใส่มากขึ้นต่อทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมและต่อข้อค้นพบจากการวิจัยภายในโปรแกรมของตนเอง ผลการสัมภาษณ์พบว่า ทุกสถาบันได้ทำให้องค์ประกอบทางจริยธรรมของคำกล่าวเกี่ยวกับพันธกิจของตนในหลายทางและต่างระดับเป็นรูปธรรมการเรียนรู้ด้านการบริหารเป็นองค์ประกอบร่วมทั่วไปสำหรับหลายโปรแกรม ผู้อำนวยการรับรู้ความสำคัญการเตรียมครูว่าเป็นตัวการของความเติบโตทางจริยธรรมของนักเรียน และจำเป็นต้องเพิ่มโปรแกรมในด้านนี้ขึ้นอีก

Connor (2001 : 3873 – A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศประเภทบุคลิกภาพ ขอบเขตการสอน การแนะนำจริยธรรมภายในกลุ่มประชากรครูโรงเรียนมัธยมศึกษาคาทอลิก วิธีการศึกษาใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูจำนวน 120 คน ผลการศึกษาพบว่าในกลุ่มตัวอย่างนี้ประเภทบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการแนะนำจริยธรรมครูทั้งเพศชายและเพศหญิงใช้จริยธรรมด้านด้านความยุติธรรมและจริยธรรมด้านการดูแลเอาใจใส่ในการให้นิยามตนเอง และในการแก้ปัญหาสถานการณ์ลำบากเกี่ยวกับสมมุติฐาน โดยสรุปทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมอาจจะก้าวหน้าต่อไปได้อีก เมื่อพิจารณาเห็นว่าไปได้อีกเมื่อพิจารณาเห็นว่าประเภทบุคลิกภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของวุฒิภาวะทางจริยธรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

Osakwe (1981 : 2056 – A) ได้ศึกษาการใช้รูปแบบพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg (สำหรับครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในไนจีเรีย) การวิจัยครั้งนี้ต้องการเสนอพัฒนาการของหลักสูตร การสอนของครูโดยมีแบบอย่างพัฒนาการของ Kohlberg ซึ่งกล่าวว่าพัฒนาการทางจริยธรรมเกิดขึ้นที่ละขั้น ในโครงสร้างทั้ง 6 เป็นลำดับ อันเป็นผลจากการปฏิบัติกิริยาสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทุกคนจะต้องผ่านขั้นตอน โดยไม่มีใครกระโดดข้ามขั้น แต่ว่าก้าวช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาสังคมอย่างสม่ำเสมอ เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่จะเปลี่ยนจริยธรรมขั้นหนึ่งไปยังอีกขั้นหนึ่ง ในการนี้อาจช่วยได้โดยการชี้แจงอภิปราย ซึ่งต้องมีการนำเรื่องที่จะช่วยในการพัฒนาของ Kohlberg นำไปสู่สถานการณ์ที่ขัดแย้ง สถานการณ์เช่นนี้ครูในฐานะผู้นำต้องรู้ทักษะการชี้แจง

Romeo (1989 : 2595 – A) ได้ศึกษาการพัฒนาความรู้ จริยธรรม จากคะแนนแบบทดสอบพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการสอนการพัฒนาความรู้จริยธรรมจากคะแนนแบบทดสอบการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 201 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้วิธีการพัฒนาจริยธรรมจากการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม Kohlberg วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่า t-test และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson 's Product Moment Correlation Technique) ผลการวิจัยพบว่า คะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเมื่อทดสอบค่า t-test พบว่าคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกัน องค์ประกอบภูมิหลังของประชากรด้านเพศ อายุ ชั้นเรียน คะแนนสะสม การศึกษาของบิดามารดา และจำนวนปีการศึกษาในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

Hamilton (2003 : 1532 – A) ได้ศึกษาการรับรู้เบื้องต้นของครูในประสิทธิภาพระบบการจัดการระเบียบวินัยในชั้นเรียนที่เลือกมาทำการศึกษา และยุทธศาสตร์ที่มีอิทธิพลในการแก้ปัญหาการก่อกวนในชั้นเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโดยเลือกศึกษาจากครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 1, 2 และ 3 ปี ซึ่งจำแนกโดยครูใหญ่ว่าครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 1- 3 ปี เหล่านั้นเป็นครูที่ต้องได้รับปรับปรุงเทคนิคการจัดการพฤติกรรมนักเรียนการศึกษายังคงเป็นการทดลองเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับสมมุติฐานว่ามีวินัยสำคัญในความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของครูชั้นประถมศึกษากับชั้นสูงกว่าหรือไม่และการรับรู้ดังกล่าวจะพิจารณาร่วมกับจำนวนระยะเวลาในการทำงานกลุ่มตัวอย่างจะทดลองทำงานโดยเสนอแนวทางระบบและยุทธ์ศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

เพื่อแก้ปัญหาผลการวิจัยพบว่าระบบการจัดการระเบียบวินัยชั้นเรียนและการรับรู้ยุทธ์ศาสตร์ของครูที่เพิ่งเริ่มทำงานสอนเกือบทั้งหมดมีประสิทธิภาพเพียงพอในการจัดการการก่อกวนในกวนในชั้นเรียนขอเสนอในการวิจัยควรมีพัฒนาปรับปรุงเทคนิคการจัดการระเบียบวินัยชั้นเรียนและควรมีการเตรียมครูก่อนได้รับการสอนจริงในเรื่องการเข้ารับการอบรมการจัดระเบียบวินัยสร้างเสริมและศึกษาแนวทางยุทธ์ศาสตร์การจัดการระเบียบวินัยให้มากขึ้น

Eisenman (2004 : 219A) ได้ทำการศึกษาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนเกรด 5 ผู้ปกครอง และครู โดยอีสซีแมน ได้กล่าวว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองถูกนำมากล่าวถึงอย่างกว้างขวางในการวิจัยทางการศึกษาผู้ใหญ่เมื่อ 15 ปีที่ผ่านมา งานวิจัยส่วนใหญ่มักจะเน้นไปที่ผู้ใหญ่ที่มีพัฒนาการทางด้านต่างๆ และมีความพร้อมในการนำตนเองด้านการเรียนสูง มีงานวิจัยบางส่วนที่มุ่งอธิบายความสัมพันธ์ความเป็นมา และความเข้าใจในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของบุคคลในช่วงวัยเด็ก งานวิจัยนี้พยายามที่จะตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับของการรับรู้ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้ปกครองและครู และการรับรู้ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกูกลิเอลมิโน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 รวม 209 คน ของโรงเรียนในเมืองคลาร์ค มลรัฐจอเจีย รวมทั้งผู้ปกครอง และครู รวมถึงทำการทดสอบความสามารถทางการคิดและสติปัญญาของนักเรียนด้วย เพื่อหา

1. ความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้ปกครอง กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียน กับความสามารถทางการคิดและสติปัญญาของนักเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์นักเรียนนั้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหาร ครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อกำหนดกิจกรรมแนวทางรูปแบบในการพัฒนาที่เป็นไปได้ภายใต้วัตถุประสงค์เป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อศึกษาสภาพพฤติกรรมและข้อเสนอแนะให้นักเรียนเป็นที่ยอมรับของสังคม ส่งผลให้สังคมมีความสงบสุข ร่มเย็น ดังนั้นผู้วิจัยได้วิจัยทำงานเป็นทีมที่เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมแบ่งเป็นภารกิจและบทบาทหน้าที่ของการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ดังนี้ 1) ทีมผู้บริหารโรงเรียนถือเป็นผู้เอื้ออำนวยการวิจัยให้สำเร็จ 2) ครูผู้สอนหรือผู้ช่วยผู้บริหารที่เป็นแกนนำการวิจัยถือเป็นคุณอำนวยที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดกลุ่มวิจัยในโรงเรียนและเป็นนักจัดการความรู้ 3) ครูผู้สอนตามกลุ่มสาระถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปตามนวัตกรรมและผลลัพธ์ของคุณลักษณะถือเป็นคุณกิจซึ่งเป็นตัวแสดงจริง 4) ผู้ปกครองและเพื่อนนักเรียนที่เป็นแกนนำเป็นผู้ส่งเสริม ติดตามประเมินผล การดำเนินงาน ถือเป็นคุณประสาน 5) นักวิชาการวิจัยอาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นผู้เสนอแนะเป็นที่ปรึกษา ติดตามผลงานดำเนินงานวิจัยระดับจังหวัดถือเป็นคุณเสริมที่จะทำให้เกิดองค์ความรู้จริงตามการวิจัยแบบผสม และ การดำเนินงาน การปฏิบัติงานและการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY